

สำนักหอสมุดกลาง พระจอมเกล้าลาดกระบัง

ปัญหาพิเศษ

เรื่อง

สภาพการเลี้ยงแพะในเชิงธุรกิจของกลุ่มเกษตรกร อำเภอหนองปรือ
จังหวัดกาญจนบุรี ปี พ.ศ. 2549

The Condition of Commercial Goat Raising of Group of Farmer in Nongprue District,
Kanchanaburi Province, 2006

โดย

นายเกรียงไกร มาลัย

๗๓๐๙๗
๗๓๐๙๗
๗๓๐๙๗

เลขหมู่.....

เลขทะเบียน..... 73097

วัน,เดือน,ปี..... - 3 ก.ค. 2550

b. 11783A23

i.

ปัญหาพิเศษนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการเกษตร - การผลิตสัตว์

ภาควิชาครุศาสตร์เกษตร

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรุงเทพฯ

ปีการศึกษา 2549

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทคัดย่อปัญหาพิเศษ

ปีการศึกษา 2549

ชื่อเรื่อง สภาพการเลี้ยงแพะในเชิงธุรกิจของกลุ่มเกษตรกร อำเภอหนองปรือ
จังหวัดกาญจนบุรี ปี พ.ศ. 2549
The Condition of Commercial Goat Raising of Group of Farmer in Nongprue
District, Kanchanaburi Province, 2006

ชื่อสกุล นายเกรียงไกร มาลัย

สาขาวิชา เทคโนโลยีการเกษตร - การผลิตสัตว์ **ภาควิชา** วิทยาศาสตร์เกษตร

คณะ วิทยาศาสตร์อุตสาหกรรม

อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร. ภัคพงศ์ ปวงสุข

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ สภาพทั่วไปของการเลี้ยงแพะในเชิงธุรกิจ และศึกษาปัญหาทั่วไปและข้อเสนอแนะ ต่าง ๆ ของการเลี้ยงแพะในเชิงธุรกิจของเกษตรกร อำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเพื่อการวิจัย ทำการจัดส่งทางไปรษณีย์และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยเก็บข้อมูลจากเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ ในเขตอำเภอหนองปรือรวมทั้งหมด 64 ราย คิดเป็นร้อยละ 100

ผลการศึกษาข้อมูลสภาพพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ หนึ่งเลี้ยงแพะในเขตตำบลสมเด็จเจริญ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 50 ปีขึ้นไปมีการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา คิดเป็น ร้อยละ 75.0 ส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพหลักคือเกษตรกรรวมประเภทปลูกพืช และประกอบอาชีพเลี้ยงแพะเป็นอาชีพรองทั้งหมด ซึ่งมีรายได้รวมทั้งหมดอยู่ระหว่าง 3,000-8,000 บาท เป็นส่วนใหญ่ ได้ประกอบอาชีพเลี้ยงแพะเป็นเวลาระหว่าง 1-3 ปี มีแพะอยู่ในครอบครองมากกว่า 100 ตัวเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งแพะพันธุ์ลูกผสมมากที่สุด โดยเลี้ยงแบบปล่อยแปลงหญ้าและเลี้ยงในคอก ซึ่งส่วนใหญ่สร้างโรงเรือนแบบยกพื้นคอก และไม้ระแนงมีช่องระบาย

มูล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้หญ้าผสมถั่วในการเลี้ยงแพะ และใช้อาหารจากแหล่งธรรมชาติมากที่สุด โดยการเพาะปลูกเอง ในพื้นที่แปลงหญ้าน้อยกว่า 10 ไร่ สำหรับเป็นแปลงปลูกหญ้าเลี้ยงแพะ และซื้ออาหารสำเร็จรูปและทำการผสมอาหารเอง รวมทั้งใช้แร่ธาตุก่อนในการเลี้ยงแพะ

โรคที่พบมากที่สุดในการเลี้ยงแพะส่วนใหญ่จะพบโรคไข้หวัดและท้องเสีย ส่วนใหญ่มีการจัดทำวัคซีนป้องกันโรคให้กับแพะ โดยทำวัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อยและโรคแท้งติดคอ และมีการจัดการถ่ายพยาธิ มีการจัดการรักษาแพะที่ป่วยเองโดยการศึกษาคู่มือ และมีการจัดการเมื่อแพะตายโดยการฝังมากที่สุด เกือบทั้งหมดมีตลาดในการจำหน่ายแพะที่แน่นอน เกษตรกรส่วนใหญ่มีแรงจูงใจจากมีความสนใจเองและทดลองเลี้ยง ซึ่งมากกว่าครึ่งหนึ่งได้รับความรู้จากการสอบถามเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะรายอื่น รองลงมาเกษตรกรได้รับความรู้จากวิทยากรมาให้ความรู้

เกษตรกร มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาทั่วไปในการเลี้ยงแพะเชิงธุรกิจในระดับมากที่สุดทั้งหมด 4 รายการ ระดับปานกลาง 3 รายการ และมีความคิดเห็นระดับน้อยทั้งหมด 3 รายการ

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำปัญหาพิเศษในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีนั้น เนื่องจากได้รับคำแนะนำ และความช่วยเหลือจากคณะอาจารย์ และหน่วยงานดังนี้

อาจารย์ ดร. ภัคพงศ์ ปวงสุข อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งให้คำปรึกษา แนะนำ ชี้แนะ และช่วยเหลือเกี่ยวกับการจัดทำปัญหาพิเศษ รวมทั้งเป็นกำลังใจในการทำปัญหาพิเศษ จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

อาจารย์ ดร. ราตรี ศิริพันธุ์ อาจารย์ผู้ประสานงานวิชาปัญหาพิเศษ ที่ให้ข้อเสนอแนะ ตรวจสอบ และเป็นกำลังใจในการทำปัญหาพิเศษจนสำเร็จลุล่วง

อาจารย์สุมิตรา สำเภาผล ที่ให้ข้อเสนอแนะในการทำปัญหาพิเศษ รวมทั้งให้ความช่วยเหลือในช่วงการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ อำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี

เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์จังหวัดกาญจนบุรี ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลและให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงแพะ

บิดา มารดา ผู้ที่ให้ความช่วยเหลือในด้านค่าใช้จ่ายและคอยเป็นกำลังใจมาโดยตลอด จนสามารถจัดทำปัญหาพิเศษสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ผู้จัดทำปัญหาพิเศษจึงขอขอบพระคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

เกรียงไกร มาลัย

พฤษภาคม 2550

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อปัญหาพิเศษ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์.....	2
1.3 ขอบเขตของปัญหา.....	2
1.4 นิยามศัพท์.....	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
บทที่ 2 การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	4
2.1 ประวัติแพะ.....	4
2.2 พันธุ์แพะ.....	6
2.3 พฤติกรรมทั่วไปของแพะ.....	7
2.4 โรงเรือนและอุปกรณ์การเลี้ยงแพะ.....	8
2.5 วิธีการเลี้ยงแพะ.....	9
2.6 การเลี้ยงแพะระยะต่าง ๆ.....	10
2.7 อาหารและการให้อาหาร.....	13
2.8 โรคแพะที่สำคัญ และการป้องกันรักษา.....	14
2.9 การปรับปรุงพันธุ์แพะ.....	18
2.10 การซื้อขายแพะ.....	19
2.11 ผลผลิต และประโยชน์ของแพะ.....	20
2.12 ทักษะคิดต่อการเลี้ยงแพะ และผลผลิตจากแพะ.....	20
2.13 สภาพการเลี้ยงแพะทั่วไปในจังหวัดกาญจนบุรี.....	21
2.14 สภาพการเลี้ยงแพะทั่วไปในเขตอำเภอหนองปรือ.....	21

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	23
3.1 ประชากร.....	23
3.1.1 ตำบลหนองปรือ.....	23
3.1.2 ตำบลหนองปลาไหล.....	23
3.1.3 ตำบลสมเด็จเจริญ.....	24
3.2 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	24
3.3 วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล.....	24
3.3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	24
3.3.2 วิธีการดำเนินการสร้างแบบสอบถาม.....	24
3.3.3 วิธีการดำเนินการส่งแบบสอบถาม.....	25
3.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ.....	25
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์ผล.....	26
4.1 ผลการวิจัย.....	26
4.1.1 ข้อมูลสภาพพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกร.....	26
4.1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการเลี้ยงแพะในเชิงธุรกิจของเกษตรกร.....	29
4.1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาทั่วไป ของการเลี้ยงแพะในเชิงธุรกิจของเกษตรกร.....	37
4.2 วิจารณ์ผล.....	38
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ.....	42
5.1 สรุป.....	42
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	44
บรรณานุกรม.....	45
ภาคผนวก.....	46

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จำนวนประชากรแยกพื้นที่ที่ทำการศึกษาวิจัยเป็นรายตามตำบล.....	27
2 เพศของเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม.....	27
3 อายุของเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม.....	28
4 ระดับการศึกษาของเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม.....	28
5 อาชีพหลักของเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม.....	29
6 อาชีพรองของเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม.....	29
7 รายได้ในการประกอบอาชีพของเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม.....	29
8 จำนวนแพะของเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม.....	30
9 ระยะเวลาในการประกอบอาชีพเลี้ยงแพะ.....	30
10 พันธุ์แพะของเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม.....	31
11 วิธีการเลี้ยงแพะของเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม.....	31
12 ลักษณะโรงเรือนที่เลี้ยงแพะ.....	32
13 ลักษณะพื้นคอกของโรงเรือนเลี้ยงแพะ.....	32
14 ลักษณะอาหารหยาบที่ใช้เลี้ยงแพะ.....	32
15 แหล่งอาหารหยาบสำหรับการเลี้ยงแพะ.....	33
16 แสดงพื้นที่แปลงหญ้าของเกษตรกร.....	33
17 การใช้อาหารข้นในการเลี้ยงแพะ.....	34
18 ชนิดของแร่ธาตุที่ใช้ในการเลี้ยงแพะ.....	34
19 โรคที่พบบากที่สุดในการเลี้ยงแพะ.....	34
20 การทำวัคซีนป้องกันโรคและชนิดของวัคซีน.....	35
21 การจัดการถ่ายพยาธิแพะ.....	35
22 วิธีการจัดการเมื่อแพะป่วย.....	36
23 การจัดการแพะตายในฟาร์ม.....	36
24 แหล่งความรู้ที่เกษตรกรได้รับเกี่ยวกับการเลี้ยงแพะ.....	36
25 คลาดในการจำหน่ายแพะของเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม.....	37

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
26 แรงจูงใจในการตัดสินใจเลี้ยงแพะของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ.....	37
27 แสดงระดับความคิดเห็นในการเลี้ยงแพะ.....	38

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา

แพะเป็นสัตว์เลี้ยงเอื้องขนาดเล็กที่เลี้ยงกันอย่างแพร่หลายในทั่วทุกส่วนของโลก ไม่ว่าจะเป็นในเขตที่อากาศหนาว อบอุ่น ร้อน ชุ่มชื้น หรือแม้แต่ในเขตสภาพแห้งแล้งเป็นดินแฉะ แม้ว่าจะปัจจุบันจะมีแพะพันธุ์ต่าง ๆ ที่เลี้ยงเพื่อให้เนื้อ นม ขน หนัง และเพื่อการใช้แรงงาน ไม่น้อยกว่า 74 พันธุ์ หรือประมาณ 300 ชนิด (เอกชัย พฤกษ์อำไพ, 2546: 7-11) แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าการเลี้ยงแพะในเชิงธุรกิจยังมีอยู่น้อยเมื่อเปรียบเทียบกับสัตว์ชนิดอื่น โดยทั่วไปแล้วประชากรในประเทศไทยส่วนใหญ่มีอาชีพหลักทางการเกษตรกรรม มีเนื้อที่ทำการเกษตรน้อย และมีฐานะค่อนข้างยากจน การเลี้ยงแพะจึงมีความเหมาะสมต่อการเกษตรอยู่หลายประการ นอกจากนั้นแพะยังสามารถปรับตัวได้ดีกับทุกสภาพพื้นที่ เลี้ยงดูง่าย มีวงจรชีวิตสั้น ขยายพันธุ์ได้เร็ว ทนต่อสภาพภูมิอากาศของประเทศไทยได้ดี และสามารถเจริญเติบโตได้ดีในสภาพภูมิอากาศที่ค่อนข้างแห้งแล้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาพที่เกษตรกรขาดปัจจัยในการผลิต นอกจากนั้นแพะยังสามารถเปลี่ยนเศษที่เหลือจากการเกษตร เช่น ฟางข้าว เศษผัก และผลไม้ ฯลฯ ให้เป็นอาหาร โปรตีนที่มีคุณภาพได้เป็นอย่างดี โดยสำรวจจากหลักการจัดการเลี้ยงแพะ (สมเกียรติ สายธนู, 2528: 14-15)

ประชากรในเขตพื้นที่ภาคกลางส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเพาะปลูก แต่ประชากรที่อาศัยอยู่ในส่วนที่อยู่ด้านหลังเขาส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ ด้วยเหตุผลความเหมาะสมทางกายภาพของพื้นที่ ซึ่งในเขตพื้นที่ดังกล่าวนี้เป็นส่วนหนึ่งของจังหวัดกาญจนบุรี จึงมีการส่งเสริมและทำการเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพมาเป็นระยะเวลานานนับตั้งแต่บรรพบุรุษ และในปัจจุบันมีการส่งเสริมการประกอบอาชีพเลี้ยงแพะอย่างกว้างขวาง โดยมีเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะทั้งหมด 245 ราย และมีจำนวนแพะที่เลี้ยง 11,544 ตัว ซึ่งอำเภอที่เลี้ยงแพะมากที่สุดคือ อำเภอเมืองกาญจนบุรี โดยมีเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ 67 ราย และมีจำนวนแพะทั้งหมด 3,167 ตัว รองลงมาคือ อำเภอหนองปรือ และอำเภอพนมทวน โดยมีจำนวนผู้เลี้ยงแพะอำเภอละ 33 รายทั้งสองอำเภอ ซึ่งทั้งสามอำเภอดังกล่าวเป็นกลุ่มผู้เลี้ยงแพะขนาดใหญ่ที่สุดในพื้นที่ของจังหวัดกาญจนบุรี ส่วนอำเภอที่เลี้ยงแพะน้อยที่สุดคือ และอำเภอศรีสวัสดิ์ มีเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ 1 ราย และมีจำนวนแพะที่เลี้ยง 5 ตัว (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดกาญจนบุรี, 2547: 5-7)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในเขตพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดกาญจนบุรีทั้งสามอำเภอดังกล่าวเมื่อนั้นอำเภอหนองปรือได้มีการรวมกลุ่มเพื่อการเลี้ยงแพะมากที่สุด ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาสภาพการเลี้ยงแพะในเชิงธุรกิจของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะใน อำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งมีจำนวน ผู้เลี้ยงแพะทั้งหมด 64 ครอบครัว (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดกาญจนบุรี, 2550: 5-7) เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทั่วไปการจัดการการเลี้ยงแพะด้านต่าง ๆ ปัญหาที่พบทั่วไป และการจัดการด้านต่าง ๆ ของกลุ่มผู้เลี้ยงแพะ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเลี้ยงแพะของกลุ่มเกษตรกร และผลการศึกษายังเป็นข้อมูลพื้นฐานให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้ที่มีความสนใจทั่วไปสามารถนำไปใช้เพื่อประโยชน์แก่การศึกษา การส่งเสริม และพัฒนาการเลี้ยงแพะในเชิงธุรกิจ ทั้งในเขตพื้นที่ที่ทำการศึกษาศึกษาและพื้นที่อื่น ๆ เพื่อการพัฒนาการเลี้ยงแพะให้มีความยั่งยืนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะในเขตอำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อศึกษาสภาพโดยทั่วไปของการเลี้ยงแพะ ในเชิงธุรกิจของเกษตรกรในเขตอำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี
3. เพื่อศึกษาปัญหาทั่วไปและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของการเลี้ยงแพะในเชิงธุรกิจของเกษตรกรในเขตอำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี

1.3 ขอบเขตของปัญหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพการเลี้ยงแพะในเชิงธุรกิจของกลุ่มเกษตรกร โดยทำการศึกษาเฉพาะกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะในเขตอำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี ปี พ.ศ. 2550 จำนวนทั้งหมด 64 ราย ซึ่งเป็นเกษตรกร ในกลุ่มที่มีการรายงานการเลี้ยงต่อ สำนักงานเกษตรจังหวัดกาญจนบุรี กรมปศุสัตว์ ประจำปี พ.ศ. 2550 โดยทำการศึกษาเกี่ยวกับสภาพพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ สภาพทั่วไปของการเลี้ยงแพะในเชิงธุรกิจ กระบวนการของการจัดการกลุ่มผู้เลี้ยงแพะ และปัญหาทั่วไปและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของการเลี้ยงแพะในเชิงธุรกิจของกลุ่มเกษตรกร อำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี

1.4 นิยามศัพท์

สภาพการเลี้ยงแพะ หมายถึง สภาพวะ/สภาพการเลี้ยงแพะในปัจจุบันของเกษตรกร/กลุ่มเกษตรกร ในอำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี

การเลี้ยงแพะเชิงธุรกิจ หมายถึง การเลี้ยงแพะที่มีกระบวนการอย่างต่อเนื่องในเรื่องของการจัดการด้านต่าง ๆ ได้แก่ พันธุ์อาหาร การดูแลเลี้ยงดู สุขภาพสัตว์ สิ่งแวดล้อม และการตลาด

เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ หมายถึง เกษตรกรผู้ประกอบการอาชีพเลี้ยงแพะทั้งเป็นอาชีพหลักและอาชีพรอง และมีการรายงาน ลงทะเบียนการ หรือได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานของทั้งภาครัฐและเอกชน ในอดีตจนถึงปัจจุบัน

กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ หมายถึง กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะที่มีการรวมกลุ่มตั้งแต่มีสมาชิก 2 รายขึ้นไป ทั้งมีการขึ้นทะเบียนและไม่ขึ้นทะเบียนต่อหน่วยงานของรัฐหรือของเอกชน มีการดำเนินกิจกรรมต่างที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงแพะในเชิงธุรกิจ

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ และสภาพทั่วไปของการเลี้ยงแพะในเชิงธุรกิจ ของเกษตรกรในเขต อำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี
2. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการของการจัดการกลุ่มผู้เลี้ยงแพะในเขตอำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี
3. ทราบถึงทั่วไปและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของการเลี้ยงแพะของกลุ่มเกษตรกร เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการเลี้ยงแพะของกลุ่มเกษตรกรเขตอำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี
4. ข้อมูลที่ได้จากการทำวิจัย สามารถเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนในการนำไปใช้เพื่อประโยชน์แก่การศึกษา การส่งเสริม และพัฒนาการเลี้ยงแพะทั้งในเขตพื้นที่ที่ทำการศึกษาและพื้นที่อื่น ๆ เพื่อการพัฒนาการเลี้ยงแพะให้มีความยั่งยืนต่อไป

บทที่ 2

การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพการเลี้ยงแพะในเชิงธุรกิจของกลุ่มเกษตรกร อำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี ปี พ.ศ. 2549 ผู้ศึกษาวิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในหัวข้อต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.1 ประวัติของแพะและการเลี้ยงแพะ

2.1.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับแพะ

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2545:77-78) ได้เรียบเรียงข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการเลี้ยงแพะไว้ดังนี้ แพะเป็นสัตว์โลกชนิดหนึ่ง ที่มีความสัมพันธ์กับมนุษย์มาเป็นเวลานาน ตั้งแต่อดีตจนถึงในปัจจุบัน แพะเลี้ยงที่นิยมเลี้ยงกันทั่วไป มีต้นกำเนิดมาจากแพะป่า ซึ่งเป็นวงศ์เดียวกับวัว ควาย และแกะ แต่อยู่ในวงศ์ย่อยร่วมกับแกะ เลียงผา และกวางผา แพะมีลักษณะแตกต่างจากแกะมาก ในอัฟกานิสถาน จนถึงอินเดีย แพะมีความสูงที่ไหล่ 70-100 เซนติเมตร ตัวผู้จะมีเขายาวประมาณ 80-150 เซนติเมตร โคนหางสั้นแต่ตัวเมียเขาสั้นประมาณ 20-30 เซนติเมตร ในอดีตแพะป่าเป็นเพียงสัตว์ที่ใช้ล่าเพื่อเป็นอาหารเท่านั้น ต่อมามีการเลี้ยงแพะเป็นสัตว์เลี้ยงในบริเวณตะวันออกกลาง แพะเป็นสัตว์เลี้ยงที่มีคุณค่าสูง มีความอดทนสามารถมีชีวิตอยู่ได้ในพื้นที่แห้งแล้งและอาหารไม่สมบูรณ์ จึงมีการเลี้ยงแพะต่อเนื่องกันมาจนถึงปัจจุบัน นารายได้มาสู่ประเทศปีละเป็นจำนวนมาก แพะมีชื่อสามัญว่า goat ชื่ออื่น ๆ คือ จารูจินต์ นกิตะกัญ ชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Capra hircus* หรือ *Capra aegagrus* วงศ์ Bovidae และ วงศ์ย่อย Caprinae

2.1.2 ประวัติการเลี้ยงแพะ

แพะเป็นสัตว์ที่เลี้ยงลูกด้วยน้ำนม (Mammal) มีขนปกคลุมร่างกาย กีบคู่ สี่กระเพาะเคี้ยวเอื้อง (Ruminant) เขากดง จัดอยู่ในตระกูลคาปรา มนุษย์ได้นำแพะป่ามาเลี้ยงเพื่อเป็นอาหาร ตั้งแต่ 6,500-8,500 ปี ก่อนพุทธกาล ซึ่งอาจเป็นสัตว์ชนิดแรกที่มนุษย์นำมาเลี้ยง และอาจเป็นระยะเวลาใกล้เคียงกับการนำสุนัขมาเลี้ยงก็ได้

แพะป่า (Wild goats) จัดอยู่ในตระกูลคาปราอิการ์ต (*Capra aegagrus*) ซึ่งสามารถจัดหมวดหมู่ได้เป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มบไซร์ หรือบาไซร์ มีถิ่นกำเนิดในเอเชียตะวันตก เปอร์เซีย และ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อใช้ในการศึกษาเท่านั้น เมื่อผู้ใช้ได้เนื้อหาเรียบร้อยแล้ว กรุณาแจ้งคืนเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอเชีย 2) กลุ่มมาร์คอร์ มีถิ่นกำเนิดที่เทือกเขาหิมาลัย อัฟกานิสถาน และแคชเมียร์ และ3) กลุ่มไอเบคส์ มีถิ่นกำเนิดในเอเชียตะวันตก อัฟริกาตะวันออก และยุโรป

แพะทั้ง 3 กลุ่มนี้ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพพื้นที่ซึ่งเป็นที่ภูเขา และยังมี ความทนทานต่อคืนฟ้าอากาศที่แห้งแล้งได้ดี

แพะบ้าน (Domestic goats) มนุษย์ได้นำเอาแพะป่ามาเลี้ยงในชุมชนครั้งแรก บริเวณภูเขาในเอเชียตะวันตก เมื่อก่อนพุทธกาล 6,500-8,500 ปี ต้นตระกูลของแพะบ้านสืบทอดมาจากแพะป่า 6 สกุล (species) ดังนี้ 1) อิการุส 2) ฟาลโคเนอร์ 3) ไอเบคส์ 4) คอเคซคา 5) ไพรไนดา และ 6) ปริสตา

แพะบ้านส่วนใหญ่จะสืบทอดมาจากแพะป่า สกุลอิการุสกลุ่มเบโซร์ เพราะแพะกลุ่มนี้มีลักษณะทางพันธุกรรมคล้ายกับแพะพันธุ์ต่าง ๆ ทั่วโลกส่วนแพะป่ากลุ่มนั้น มีความสำคัญลดหลั่นลงมา ตามลำดับ (ถวัลย์ วรรณกุล, 2547: 45-46)

2.1.3 ประวัติการเลี้ยงแพะในประเทศไทย

แพะเป็นสัตว์ที่ให้ทั้งเนื้อและนมที่ใช้เป็นอาหารของมนุษย์เราอย่างดีโดยเลี้ยงไว้เพื่อผลิตเนื้อเป็นอาหารหลัก และน้ำนมเป็นอันดับรองลงมา การส่งเสริมการเลี้ยงแพะ ได้เริ่มดำเนินการมากกว่าสามสิบปีในสมัยที่อดีตท่านศาสตราจารย์หลวงสุวรรณวาจกกสิกิจ แต่ปรากฏว่าคนไทยทั่วไปไม่นิยมคัมนมแพะเท่าที่ควร อาจเป็นเพราะหมิ่นกลิ่นสาบของแพะ เป็นที่น่าเสียดายว่าประเทศไทยเราได้มีการส่งเสริมการเลี้ยงแพะนมมานานพอสมควร แต่มีปัญหาบางอย่างดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จึงทำให้การเลี้ยงแพะอยู่ในกลุ่มคนไทยมุสลิมเท่านั้น และมีบางกลุ่มของกลุ่มของคนจีนแต่ก็ไม่มาก

ปัจจุบันนี้แนวโน้มความต้องการของตลาดเนื้อแพะ เริ่มมีมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งตลาดต่างประเทศ เช่น มาเลเซีย อินโดนีเซีย และประเทศในแถบตะวันออกกลาง มีอยู่ก่อนข้างสูงแหล่งที่มีการเลี้ยงแพะมากที่สุดในประเทศไทย เท่าที่สำรวจอย่างเป็นทางการพบว่า ทางภาคใต้มีการเลี้ยงแพะมากที่สุด ประมาณร้อยละ 87.0 ของจำนวนแพะที่มีทั้งหมดและภาคที่มีการเลี้ยงแพะน้อยที่สุดคือ ภาคอีสานคือมีอยู่ประมาณร้อยละ 1.7 ของจำนวนทั้งหมดคนออกจากรั้วนี้ ก็จะมีการเลี้ยงกระจายอยู่ทั่วไปทุกภาคของประเทศที่มีคนไทยมุสลิมอาศัยอยู่ (ถวัลย์ วรรณกุล, 2547: 16-17)

2.2 พันธุ์แพะ

2.2.1 แพะพันธุ์แองโกลนูเบียน (Anglo-Nubian)

บรรพบุรุษของแพะพันธุ์นี้ คือ ประเภท นูเบียน ได้แก่ แพะพันธุ์จัมนาปารี (Jamnapari) ในประเทศอินเดีย และพันธุ์ซาไรบี (Zaraiby) ในทวีปแอฟริกาซึ่งมีทั้งสองพันธุ์นี้เป็นแพะที่มีถิ่นฐานเดิมในเขตร้อน ต่อมาประมาณคริสต์ศตวรรษ 19 ได้มีการนำแพะ 2 พันธุ์นี้เข้าไปผสมพันธุ์กับกลุ่มบริติช (British) ในสหราชอาณาจักร และมีการปรับปรุงมาเรื่อย ๆ จนได้แพะพันธุ์ใหม่เรียกว่า แองโกลนูเบียน (Anglo-Nubian) ซึ่งรู้จักในปัจจุบันเป็นแพะที่มีขนาดใหญ่เมื่อโตเต็มวัยมีความสูงที่หัวไหล่ 75-100 เซนติเมตร เพศเมียและเพศผู้ มีน้ำหนักประมาณ 60 และ 70 กิโลกรัม ตามลำดับ เนื่องจากเป็นพันธุ์ที่มี บรรพบุรุษมาจากเขตร้อนจึงสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพภูมิอากาศร้อนได้ดีกว่าแพะพันธุ์ยุโรปพันธุ์อื่น ๆ และอีกหลายประเทศในเขตร้อนใช้แพะพันธุ์นี้ ในการผสมข้ามพันธุ์กับแพะพันธุ์พื้นเมืองของตนเพื่อยกระดับการให้ผลผลิต เช่น ประเทศมาเลเซีย และฟิลิปปินส์ เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันแพะพันธุ์นี้กำลังเป็นที่นิยม และเป็นที่ต้องการมาก

ลักษณะภายนอกของแพะพันธุ์นี้คือคั่งงมูกมีลักษณะ โคงและงุ่มโบหูยาว และปรกตงปกติไม่มีเขา แต่ถ้าหากมีเขา เขาสั้นมาก ขนสั้นและละเอียดเป็นมัน โดยทั่วไปจะมีสีน้ำตาลดำ และแดงปนขาว (สมเกียรติ สาธนู, 2528: 106-107)

2.2.2 แพะพันธุ์ซานเนน (Sanen)

มีถิ่นกำเนิดทางภาคตะวันตกของประเทศสวิสเซอร์แลนด์ เป็นแพะพันธุ์นมที่มีขนาดใหญ่ มีลักษณะรูปร่าง รูปทรงของเด้านม หัวนมสวยตรงตามลักษณะของแพะพันธุ์นมที่ดีเนื่องจากให้ ผลผลิตต่อวันสูงกว่าแพะพันธุ์อื่นในยุโรป หลายประเทศในเขตร้อน และเขตอบอุ่นได้นำแพะ พันธุ์นี้เข้าไปเลี้ยงในประเทศของตน เช่น อินเดีย มาเลเซีย ออสเตรเลีย ฟิลิปปินส์ และหมู่เกาะอินเดียตะวันออก เป็นต้น อย่างไรก็ตามปรากฏว่าแพะพันธุ์นี้ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพภูมิอากาศ ในเขตร้อนได้ดี ดังนั้นหากนำไปเลี้ยงในเขตร้อนควรจะต้องเลี้ยงแบบขังคอก หรือเลี้ยงในที่ร่ม ซึ่งไม่ได้รับแสงอาทิตย์โดยตรง และต้องได้รับอาหารอย่างพอเพียงจึงสามารถให้นมได้ดี

แพะพันธุ์นี้เมื่อโตเต็มวัยมีความสูงที่หัวไหล่ 75-90 เซนติเมตร เพศเมียและเพศผู้ มีน้ำหนัก 65 และ 75 กิโลกรัมตามลำดับ ลักษณะภายนอกที่สำคัญคือมีขนสั้นสีขาวครีม หรือน้ำตาลอ่อน คั่งงมูกและโบหน้ามีลักษณะตรง โบหูเล็ก และตั้งชี้ไปข้างหน้า (สมเกียรติ สาธนู, 2528:108-109)

2.2.3 แพะพันธุ์บอร์ (Boer)

กรมปศุสัตว์นำเข้าจากประเทศแอฟริกาใต้ เมื่อปี พ.ศ. 2539 เป็นแพะเนื้อขนาดใหญ่ ลักษณะเด่นคือ มีลำตัวสีขาวหัว และคอจะมีสีแดง ใบหูยาวปรก มีน้ำหนักแรกคลอด 4 กิโลกรัม น้ำหนักหย่านม 20 กิโลกรัม โตเต็มที่ตัวผู้ประมาณ 90 กิโลกรัม ตัวเมียหนักประมาณ 65 กิโลกรัม มีเปอร์เซ็นต์ซากร้อยละ 49-50 มีอัตราการให้ลูกสูง มีอัตราการแฝดสูงถึงร้อยละ 50 (สำนักงานปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2547: 3)

2.2.4 แพะพันธุ์พื้นเมืองภาคใต้

มีลักษณะคล้ายกับแพะกลุ่มแคมป์กัตจิง (Kambing Katjung) ที่เลี้ยงกันมากในประเทศมาเลเซีย และอินโดนีเซีย สีดำปลอด แต่บางตัวอาจมีปื้นดำขาวที่หน้าผาก หรือที่ลำตัว และขาบางตัวอาจมีสีดำแซมเป็นทางยาวตามแนวสันหลัง ตั้งแต่คางจรดไปจนถึงปลายหางโหด และบนท้ายออกเป็น สีดำหางดำ ท้องดำ ขาคำ เฉพาะขนสีน้ำตาล จะเป็นกลุ่มสีที่มีจำนวนมากที่สุด

แพะพื้นเมืองมีอายุหนึ่งปี เพศเมียจะมีน้ำหนักประมาณ 21-25 กิโลกรัมมีความสูงวัดจากพื้นถึงต้นคอประมาณ 50-52 เซนติเมตร ส่วนตัวผู้หนักกว่าตัวเมียเล็กน้อยโดยมีน้ำหนักประมาณ 26-29 กิโลกรัม มีความสูงประมาณ 50-52 เซนติเมตร สำหรับอัตราการเจริญเติบโตนั้นค่อนข้างต่ำมาก ได้พบว่าในช่วง 3 เดือนแรก จะมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยประมาณเดือนละ 2 กิโลกรัม ส่วนในช่วงต่อไปจนอายุครบ 1 ปี จะมีการเจริญเติบโตเฉลี่ยประมาณเดือนละ 1 กิโลกรัม (ถวัลย์วรรณกุล, 2547: 63-64)

2.2.5 แพะพันธุ์แอลไพน์ (Alpine)

แพะพันธุ์แอลไพน์ มีถิ่นกำเนิดที่เทือกเขาแอลป์ ที่อยู่ในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ แอลไพน์เป็นแพะขนาดใหญ่ที่เห็นสูง เมื่อโตเต็มที่ตัวผู้หนักประมาณ 65-80 กิโลกรัม ตัวเมียหนักประมาณ 50-60 กิโลกรัม ความสูงที่หัวโหด 75-80 เซนติเมตร นิยมเลี้ยงกันโดยทั่วไป คือสีดำ มีลายขาวที่หน้าและขาหลังได้เขาลงไป ส่วนหน้าจะสูงกว่าหลังของตัว ลำคอยาว ใบหน้า และมีคางงอกเรียบตรงใบหูเล็กตั้งตรง มีเขาหรือไม่มีเขาก็ได้ มีนิสัยเงียบสงบ (ถวัลย์วรรณกุล, 2547: 54)

2.3 พฤติกรรมทั่วไปของแพะ

แพะมีนิสัยชอบปีนป่าย กัดกินไม้พุ่มมากกว่าเล็มหญ้า นอกจากนี้แพะยังมีความทนทานต่อการเปลี่ยนแปลงของดินฟ้าอากาศ และเป็นสัตว์ค่อนข้างฉลาด

แพะเพศผู้เริ่มเป็นหนุ่มเมื่ออายุ 4-5 เดือน และเริ่มเข้าคัมบูรณ์ท้ายบริเวณอวัยวะเพศของตัวเมียที่กำลังเป็นสัด เมื่อถึงฤดูที่ใกล้จะผสมพันธุ์ พ่อพันธุ์จะเริ่มแบ่งปีสภาวะพันตามตัว โดยเฉพาะ

บริเวณหน้าท้อง หน้าอก และเตรา เป็นการล่อตัวเมีย นอกจากนี้ยังมีด้อมที่บริเวณ โคนขาของตัวผู้ ทำหน้าที่ในช่วงนี้ด้วย (ถวัลย์ วรรณกุล, 2547: 20)

แพะเพศเมียเริ่มเป็นสัดเมื่ออายุ 4-5 เดือน แต่ไม่ยอมให้ผสมจนกว่าจะมีอายุ 10-12 เดือน ตัวที่เป็นสัดมักส่งเสียงร้องตอนกลางคืน และใกล้ชิดกับตัวผู้ทุกตัว และการกระดิกหางบ่อย ๆ เป็นอาการอย่างหนึ่งของแพะเป็นสัด แต่ตัวเมียจะไม่จับทับตัวเมียด้วยกัน (ถวัลย์ วรรณกุล, 2547: 20)

ระยะใกล้คลอดแม่แพะจะอารมณ์ไม่ค่อยดี กระวนกระวาย ก่อนคลอด 24 ชั่วโมง เต้านมจะคัดเต่งตึง มีขบวนการคลอดนานประมาณ 1 ชั่วโมง โดยทำปกติที่แพะคลอดออกมาคือท่าที่ที่ขาหน้าถูกแพะคลอดออกมาก่อน และศีรษะวางพาดขาหน้าออกมา เมื่อคลอดแล้วแม่แพะจะเลียลูก เพื่อให้สะอาดและแห้ง (ถวัลย์ วรรณกุล, 2547: 20) แพะมีนิสัยไม่ชอบกินอาหารที่ถูกเหยียบย่ำจากสัตว์อื่น และชอบใบมากกว่าลำต้น แพะชอบกินอาหารที่วางบนที่สูงพอเหมาะกับการยืดคอ ไปกิน ไม่ชอบกินอาหารที่ต้องก้มกิน (ลิขิต เอียดแก้ว, 2541: 33)

2.4 โรงเรือนและอุปกรณ์การเลี้ยงแพะ

แพะก็เหมือนสัตว์อื่น ๆ คือ จะต้องมีสถานที่สำหรับแพะ ได้พักอาศัย หลบแดดหลบฝนหรือเป็นที่สำหรับนอนในเวลากลางคืน การสร้างโรงเรือนที่ใช้เลี้ยงแพะควร ได้ยึดหลักดังต่อไปนี้ (เอกชัย พฤษย์อำไพ, 2546: 90)

2.4.1 ลักษณะโรงเรือนเลี้ยงแพะ

แพะเป็นสัตว์ที่ชอบป็นปาย กระโดดขึ้นลงที่สูงอยู่เสมอ โรงเรือนเลี้ยงแพะจำเป็นต้องยกพื้นที่ให้สูงจากพื้นดินประมาณ 1-1.5 เมตร เพราะแพะชอบนอนที่สูงแห้ง ไม่เย็นชื้นและสะอาดเลี้ยง โดยให้นอนกับพื้นดินจะมีสุขภาพไม่ดี เจ็บป่วยบ่อย ผลผลิตต่ำ (ถวัลย์ วรรณกุล, 2547: 41)

2.4.2 พื้นโรงเรือน

พื้นโรงเรือนเป็นไม้ระแนงขนาดความกว้างของไม้ระแนง 1 x 1 นิ้ว ดีห่างกันประมาณ 1-2 เซนติเมตร เพื่อให้มีช่องพอจะให้เศษอาหารและมูลแพะหลุดร่วงลงไปใต้สะดวก (ถวัลย์ วรรณกุล, 2547: 41) เมื่อระดับคอกสูงจากพื้นที่ ต้องสร้างทางลาดชัน 45 องศา (ลิขิต เอียดแก้ว, 2541: 13)

2.4.3 ฝาผนังโรงเรือน

ต้องปิดรอบทั้ง 4 ด้าน โดยปิดที่บสูงขึ้นจากพื้นประมาณ 1 เมตร จากนั้นให้ปิดกั้นเป็นระแนงโปร่งจนถึงหลังคาเพื่อให้ระบายอากาศได้ดี (ถวัลย์ วรรณกุล, 2547: 41) ป้องกันไม่ให้แพะกระโดดหรือปีนข้ามได้ โรงเรือน ควรมีขนาดกว้างให้พอเหมาะกับจำนวนแพะ คือ ประมาณ

1.5 ตารางเมตรต่อตัว และอุ้มท้องก็ให้พื้นที่ต่อตัวสูงขึ้นประมาณ 2 ตารางเมตรต่อตัวส่วนพ่อพันธุ์ใช้พื้นที่มากขึ้นเป็น 2.8 ตารางเมตรต่อตัว เป็นต้น (ลิขิต เอียดแก้ว, 2541: 14)

2.4.4 หลังกาโรงเรือน

อาจจะเป็นแบบหน้าจั่วธรรมดา หรือ เพิงหมาแหงน วัสดุหลังคาอาจใช้แฝก สังกะสี หรือกระเบื้อง เหนือที่จะมีความสามารถหามาทำได้ (อวัลย์ วรรณกุล, 2547: 41)

2.4.5 ทิศที่ตั้งของโรงเรือน

สร้างโรงเรือนแพะโดยให้หันด้านข้างของโรงเรือนทั้ง 2 ด้านให้ขวางดวงอาทิตย์ อยู่ในแนวทิศตะวันออก และทิศตะวันตกโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้แดดส่องเข้าได้ถูกโรงเรือน ได้ทั้งตอนเช้า และตอนบ่าย เป็นการไล่แสงแดดทำลายเชื้อโรค และทำให้ได้ถูกแห้งไม่เปียกชื้น (เอกชัย พุกษ์อำไพ, 2546: 92)

2.4.6 อุปกรณ์การเลี้ยงแพะ

1. รางหญ้า รางอาหาร และรางน้ำในคอกควรจัดให้อยู่รวมกันตรงกลางระหว่างคอกย่อย เพื่อสะดวกในการจัดการให้อาหารน้ำและหญ้า

2. แร่ธาตุ ถ้าเป็นแร่ธาตุที่เป็นก้อน ๆ ก็ให้ผูกไว้ในคอกหรือบริเวณลานดินในรั้วหรือใช้เกลือแกงที่เป็นเกลือเม็ดใส่กระบอกระบายรูข้างใต้แขวนให้แพะเลียกินได้ เป็นการประหยัดเงินลงทุน(เอกชัย พุกษ์อำไพ, 2546:90)

3. เครื่องมือตอนแพะตัวผู้

4. เหล็กจี้เขา และเครื่องจี้เขาไฟฟ้า

5. คีมตัดแต่กีบ

6. เหล็กตีเบอร์หรือคีมหนีบเบอร์

7. เครื่องกกูกูกแพะ

8. ขวดป้อนนมลูกแพะ

9. เครื่องมือแพทย์ กระบอกฉีดยา เข็มฉีดยา และกระบอกถ่ายพยาธิ

10. เครื่องพ่นยาฆ่าเชื้อโรค และกำจัดพยาธิภายนอก

2.5 วิธีการเลี้ยงแพะ

วิธีการจัดการในการเลี้ยงแพะโดยทั่วไปมีอยู่ 4 แบบ คือ การเลี้ยงแบบปล่อยให้แพะแพะเลี้ยงเอง การเลี้ยงแบบผูกถ้ำ การเลี้ยงแบบขังคอก และการเลี้ยงแบบกึ่งขังกึ่งปล่อย ซึ่งแต่ละวิธีจะมีวิธีในการจัดการแตกต่างกันออกไปพอสรุปได้ดังนี้ (ลิขิต เอียดแก้ว, 2541: 11)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.5.1 การเลี้ยงแบบปล่อย

เป็นวิธีการเลี้ยงที่นิยมมากที่สุดในขณะนี้สำหรับผู้เลี้ยงแพะในประเทศไทยเนื่องจากเป็นวิธีการเลี้ยงแบบง่าย ๆ และมีการลงทุนต่ำ (ลิขิต เอียดแก้ว, 2541:11)

1. แบบปล่อยให้หากินเองอย่างอิสระ ไม่มีการควบคุมดูแลโดยปล่อยไปตามทุ่งหญ้าธรรมชาติ หรือตามข้างถนนและหาที่พักร่มเอง

2. แบบปล่อยให้หากินเอง แต่อยู่ภายใต้การควบคุมของเจ้าของเช่นเดียวกับวิธีแรก แต่เจ้าของเป็นผู้ควบคุมให้รวมกันเป็นฝูง คอยเตือนไปยังจุดหมายที่ต้องการ

3. แบบปล่อยให้ทุ่งหญ้า ค่อนข้างเป็นการเลี้ยงดีกว่า 2 วิธีแรก เนื่องจากเป็นรูปแบบมากขึ้น โดยการกั้นรั้วล้อมแปลงหญ้าเอาไว้แล้วปล่อยแพะเข้าทะเล็ม

2.5.2 การเลี้ยงแบบผูกล่าม

เป็นการเลี้ยงที่นิยมอีกแบบหนึ่งของผู้เลี้ยงแพะในทางภาคใต้โดยจำนวนแพะที่เลี้ยงควรมีไม่มากนัก นำแพะไปล่ามไว้ที่นั่น ๆ โดยมีการโยกย้ายเป็นครั้งคราว และลดความเสียหายกับพืชผลทางการเกษตร การเลี้ยงแพะแบบล่ามใช้เชือกที่มีความยาวประมาณ 5-10 เมตร ผูกคอแพะและผูกไว้กับหลัก (เอกชัย พฤกษ์อำไพ, 2546: 66)

2.5.3 การเลี้ยงสัตว์แบบขังคอก

การเลี้ยงแพะที่ต้องลงทุนลงแรงเพิ่มมากขึ้น เพราะต้องการหาอาหารมาให้แพะกิน ต้องลงทุนปลูกหญ้าที่มีคุณค่าทางอาหาร และตัดงาให้แพะ เช่นหญ้าเนเปียร์ เป็นต้น ลดปัญหาที่จะเกิดจากการเข้าทำลายพืชผลทางการเกษตรของแพะ (ลิขิต เอียดแก้ว, 2541: 12)

2.5.4 การเลี้ยงแบบกึ่งกักกึ่งปล่อย

วิธีเลี้ยงแบบกึ่งกักกึ่งปล่อยเป็นการผสมระหว่างวิธี การเลี้ยงแบบขังคอกกับการเลี้ยงแบบปล่อยเข้าด้วยกัน ยังเป็นการตัดวงจรชีวิตของพยาธิในแปลงหญ้าไปในตัว (ลิขิต เอียดแก้ว, 2541: 11)

2.6 การเลี้ยงแพะระยะต่าง ๆ

2.6.1 การเลี้ยงดูพ่อพันธุ์

ภายหลังจากการแยกพ่อพันธุ์แพะอายุ 3 เดือน จากแพะตัวเมียแล้วพ่อพันธุ์ควรได้รับอาหารที่มีพลังงานสูงและได้ออกกำลังกายเพื่อให้ร่างกายแข็งแรง แพะหนุ่มจะเริ่มใช้ผสมพันธุ์ได้เมื่ออายุ 10 เดือนขึ้นไป โดยเริ่มผสมจำนวนน้อยแล้วเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ แต่ทั้งนี้ไม่ควรใช้พ่อพันธุ์แพะคุมฝูงแพะตัวเมียเกินกว่า 25 ตัว (เอกชัย พฤกษ์อำไพ, 2546: 68)

2.6.2 การจัดการและการเลี้ยงดูแม่แพะ

แพะเทศเม็กซิ สามารถผสมพันธุ์และท้องได้ตั้งแต่ 3-4 เดือน เมื่ออายุยังน้อยจะทำให้ตัวแคระแกร็น และลูกที่เกิดมาก็ไม่แข็งแรง แพะสาวควรเริ่มให้ผสมพันธุ์เมื่ออายุ 8-10 เดือน (ถวัลย์ วรรณกุล, 2547: 83) การจัดการเลี้ยงดูเพื่อให้แม่พันธุ์แพะมีลูกได้ทุกปีนั้นผู้เลี้ยงควรวางแผนว่าตลอดระยะเวลา 12 เดือน แบ่งออกเป็นช่วงอุ้มท้อง 5 เดือน (ผสมพันธุ์ถึงคลอดลูก) ช่วงให้นม 4 เดือน (คลอดลูกถึงหย่านม) และช่วงท้องว่างอีก 3 เดือน (หย่านมถึงผสมพันธุ์) หากการจัดการดี และแพะสามารถผสมพันธุ์ได้ทุกฤดูกาล ผู้เลี้ยงสามารถย่นช่วงระยะเวลาที่แม่พันธุ์แพะท้องว่างให้สั้นลงได้ โดยปกติแพะตัวเมียที่ผสมติดจะท้องนานประมาณ 150 วัน (สมเกียรติ สายธนู, 2528: 202)

การเลี้ยงดูแม่แพะใกล้คลอดและหลังคลอด แม่แพะใกล้คลอดควรลดการรีดนมใกล้คลอดอย่างน้อย 50 วัน ทั้งนี้เนื่องจากในระยะ 60 วัน สุดท้ายของการตั้งท้อง ลูกในท้องจะเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วจึงต้องการอาหารเพิ่มมากขึ้น เต้านมเตรียมพร้อมให้คืนสภาพปกติ เพื่อจะผลิตน้ำนมเลี้ยงลูก (ถวัลย์ วรรณกุล, 2547: 84) ก่อนคลอดลูกแม่แพะจะมีอาการกระสับกระส่าย หากสังเกตดูอวัยวะเพศจะพบว่าเมื่อใกล้คลอดออกมา ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า แม่แพะจะคลอดลูกภายใน 1-2 ชั่วโมง ช่วงระยะตั้งแต่เห็นถุงน้ำคร่ำจนกระทั่งลูกแพะออกมาหมดทั้งตัวไม่ควรจะนานเกิน 15 นาที ในการช่วยเหลือการทำคลอดและการช่วยเหลือควรรีบทำภายในระยะเวลา 45 นาที คอยดูว่ามีรกออกมาแล้วหรือยัง หากมีรกออกมาก็แสดงว่า แม่แพะคลอดลูกหมดแล้ว อย่างไรก็ตามบางครั้งอาจจะนานเกิดอาการผิดปกติในการคดค้างของรกขึ้นได้ ซึ่งผู้เลี้ยงจะต้องคอยดูแลหากเห็นว่านานจนผิดปกติคือ เกินกว่า 24 ชั่วโมง ผู้เลี้ยงควรจะไปปรึกษาแพทย์ (สมเกียรติ สายธนู, 2528: 203-204)

การให้กินน้ำนมเหลืองครั้งแรกมักจะรีดน้ำนมแม่ใส่ภาชนะ หรือขวดป้อนนมเด็ก การป้อนนมน้ำเหลืองของลูกแพะควรให้หลังลูกแพะคลอดแล้วไม่เกิน 15 นาที สารภูมิคุ้มกันโรคจากนมน้ำเหลืองจะซึมเข้าสู่ร่างกายผิวหนังเยื่อบุทางเดินอาหาร ได้ดีที่สุดในระยะแรกเกิดเท่านั้น เมื่ออายุมากขึ้น การดูดซึมจะน้อยลงตามลำดับ และเมื่ออายุครบ 3 วัน สารภูมิคุ้มกันโรคจะสร้างความต้านทานโรคขึ้นเอง (ถวัลย์ วรรณกุล, 2547: 91)

2.6.3 การเลี้ยงดูลูกแพะระยะดูนมและการหย่านม

เมื่อแรกเกิดจำเป็นจะต้องให้ลูกได้กินนมแม่เหลืองประมาณ 2-3 วัน การชั่งน้ำหนัก การตรวจสอบเพศของลูกแพะ ควรจะทำโดยให้เร็วที่สุดภายหลังคลอดหากจำเป็นต้องเลี้ยงดูแพะด้วยนมประเภทอื่นก็ควรให้นมค่อนข้างบ่อยประมาณ 3-5 ครั้งต่อวัน ในระยะแรกเกิดจากนั้นก็ลดความถี่ในการให้นมลงประมาณ 2 ครั้ง ต่อวันจนกระทั่งถึงหย่านม ในระหว่างที่ลูกแพะกินนม

อยู่ ผู้เลี้ยงควรหัดให้ลูกแกะกินอาหารหยาบไปด้วย เพื่อกระตุ้นการพัฒนารูปร่าง และการทำงานของกระเพาะอาหาร (ถวัลย์ วรรณกุล, 2547: 91-92)

การเลี้ยงลูกแกะระยะหย่านม (1) ควรดูแลเรื่องความสะอาดทั่ว ๆ ไปของอาหารและพื้นคอก และ (2) ควรให้ลูกแกะได้หัดกินหญ้า และอาหารไปตั้งแต่อายุ 3-4 สัปดาห์ เพราะเนื่องจากเป็นช่วงที่สอนง่าย ดังนั้นถ้าจำเป็นต้องแยกลูกแกะจากแม่แกะหรือแม่ตาย เราสามารถสอนให้ลูกแกะคุมนมได้ (เอกชัย พฤษอำไพ, 2546: 71) การหย่านมลูกแกะ นิยมหย่านมเมื่อลูกแกะอายุได้ 3 เดือน ขึ้น ไปฝึกให้กินอาหาร (สมเกียรติ สายธนู, 2528: 209)

2.6.4 การทำทะเบียน และการทำเบอร์แกะ

หากเลี้ยงแกะเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเลี้ยงขุน เพื่อขายเป็นแกะเนื้อ หรือเลี้ยงเพื่อการให้นม ขน หรือเลี้ยงเพื่อขายพันธุ์ก็ตาม การทำทะเบียนประวัติแกะแต่ละตัวไว้จะมีความสำคัญ และเป็นประโยชน์ต่อผู้เลี้ยงมาก ทำให้ผู้เลี้ยงได้ทราบพันธุ์ประวัติ และความสามารถในการผลิต (เช่น น้ำหนักแรกเกิด อัตราการเจริญเติบโต การให้นม การให้ลูก ฯลฯ) ซึ่งทะเบียนนี้อาจจะรวมถึงการบันทึกเกี่ยวกับการป้องกัน และรักษาโรค พยาธิ วิธีการทำเบอร์แกะที่นิยมทำกันอยู่ทั่วไปมี 3 วิธี คือ การใช้สีมัลกเบอร์หู การติดเบอร์หู และการใช้เบอร์แขวนคอ (สมเกียรติ สายธนู, 2528: 211)

2.6.5 การตอนแกะ

แกะตัวผู้ที่ถูกตอนส่วนมากจะเป็นแกะที่ไม่ประสงค์จะใช้เป็นพ่อพันธุ์ และต้องการจะขุนขาย การตอนแกะช่วงอายุน้อยจะทำให้เสียค่าเมื่อแกะโตเต็มวัยแล้ว นอกจากนี้ยังเป็นการช่วยลดหรือกำจัดกลิ่นสาบของแกะเพศผู้ และช่วยเพิ่มปริมาณและคุณภาพซากขึ้นด้วย วิธีการตอนแกะที่นิยมทำกันอยู่ทั่วไปมี 4 วิธี คือ

1. การใช้มีดผ่าลูกอั้นทะออกนิยมใช้ยาม่าเชื้อ และใช้ยารักษาที่รอยผ่า เพื่อให้แผลหายเร็ว
2. การใช้สีมัลตอนสัตว์หนีบส่วนบนของถุงอั้นทะ เพื่อทำการตัดสายรั้งถุงอั้นทะรวมทั้งท่อน้ำเชื้อด้วย แต่ถุงอั้นทะจะไม่หลุดออกไปซึ่งวิธีนี้จะทำได้ง่าย และไม่ทรมาณสัตว์ เช่นเดียวกับวิธีอื่น ๆ
3. การใช้เหล็กเผาไฟจี หรือนาบค้ำนอกของถุงอั้นทะ
4. การใช้ยางรัดลูกอั้นทะ โดยจะใช้ยางวงขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1 เซนติเมตร รัดส่วนบน ของถุงอั้นทะ ขณะที่ลูกแกะยังเล็ก เมื่อแกะเจริญเติบโตขึ้นยางก็จะรัดแน่นขึ้นจะตัดท่อน้ำเชื้อของเลือดที่ไปยังอั้นทะ และในที่สุดถุงและลูกอั้นทะก็จะหลุดทิ้งไปเอง (สมเกียรติ สายธนู, 2528: 213-214)

2.6.6 การกำจัดเขา

การกำจัดเขา (Dishorning) หมายถึง การทำลายค่อมเขา (Horn buds) ของลูกสัตว์ เพื่อให้ไม่ให้เจริญงอกยาวออกตามอายุของมัน ต่างจากการตัดเขา ซึ่งหมายถึง การตัดเขาที่งอกยาวออกมาทิ้ง คงเหลือไว้ติดหนังหัวของสัตว์เท่านั้น ส่วนใหญ่แพะเป็นสัตว์ที่มีเขาไว้ต่อสู้ ป้องกันตัวเองดังนั้นจึงจำเป็นต้องทำการสุญเขา ส่วนมากจะทำเมื่ออายุ 3-5 วันเพราะทำง่ายเสร็จเร็ว เจ็บปวดน้อย การสุญเขาทำได้หลายวิธีแต่ที่นิยมกันมากคือ (1) การจี้โดยเหล็กเผาไฟอุปกรณ์ที่ใช้คือ แท่งเหล็กปลายแบน เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1.3 เซนติเมตร มีลักษณะเช่นเดียวกับที่ใช้ในลูกโคเหล็กคังกล่าวร้อนดีแล้ว จับลูกแพะวางบนตักควบคุมลูกแพะไว้ให้มัน ใจกรรไกรตัดขนรอบ ๆ ค่อมเขาออกทั้ง 2 ข้าง ใช้เหล็กร้อนจี้บนค่อมเขานานข้างละประมาณ 15 วินาที หลังจากเอาเหล็กออกทาด้วยวาสลีน รอบ ๆ บริเวณที่จี้ และ (2) โดยการใส่สารเคมี การสุญเขาของลูกแพะโดยป้ายด้วยสารเคมีที่ ออกฤทธิ์กัดเนื้อเยื่อ เช่น โปแตสเซียม ไฮดรอกไซด์ ซึ่งไม่นิยมเท่ากับการจี้ด้วยเหล็กร้อนเพราะไม่ได้ผลที่ดี (ถวัลย์ วรรณกุล, 2547: 97)

2.7 อาหารและการให้อาหาร

อาหารเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งซึ่งมีบทบาทต่อผลผลิตปศุสัตว์ทุกชนิดเพราะถึงแม้ผู้เลี้ยงจะมีสัตว์พันธุ์ดีไว้เลี้ยงมีโรงเรือนที่ทันสมัย การจัดการสุขภาพที่ถูกต้องถ้าหากสัตว์พันธุ์ดีไม่ได้กินอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ และการให้อาหารไม่ถูกหลักวิชาการแล้ว การเลี้ยงสัตว์จะไม่ประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมาย แพะเป็นสัตว์สี่กระเพาะ และเคี้ยวเอื้องเช่นเดียวกับแกะ โคน และกระบือ แพะมีความสามารถการกินเก่ง กินมากกว่าแกะและโค ถ้าคิดตามน้ำหนักตัวแล้วแพะจะกินได้มากถึงร้อยละ 6.5-11.0 ของน้ำหนักตัว ในขณะที่โคและแกะกินได้เพียง 2.5-3.0 ของน้ำหนักตัวเท่านั้น (ถวัลย์ วรรณกุล, 2547:107)

การแบ่งประเภทอาหารแพะสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ อาหารหยาบ (Roughages) และอาหารข้น (Concentrates)

2.7.1 อาหารหยาบ (Roughages)

ได้แก่พืชต่าง ๆ คุณค่าทางโภชนาการประเภทนี้ขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของดินที่ปลูก สภาพภูมิอากาศ และอายุพืชที่เก็บเกี่ยว การให้อาหารประเภทหญ้า มักจะใช้วิธีผูกเป็นฟ่อนแขวนให้แพะกินหรืออาจจะวางบนแคร่ กระเช้าสูงระดับแพะกินถึงพอดี อาหารหยาบประกอบด้วยพืชหญ้าต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. พืชตระกูลหญ้า
2. พืชตระกูลถั่ว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. พอกไม้พุ่ม และไม้ชนิดอื่น ๆ

4. พอกพืชหรือหญ้าหมัก

2.7.2 อาหารข้น (Concentrates)

ได้แก่พวกเมล็ดธัญพืช กากถั่วลิสง เมล็ดถั่วเขียว มันเส้น ใบกระถินป่น ข้าวโพด ปลายข้าวรำละเอียด และกากถั่วเหลือง

อาหารข้นที่ใช้เลี้ยงสำหรับเลี้ยงแพะ เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนโภชนาการ จากอาหารประเภทหญ้า โดยเฉพาะในฤดูแห้งที่หญ้าไม่พอกิน และให้เสริมในระยะการให้นม นอกจากอาหารประเภทพืชหญ้า และอาหารข้้นดังกล่าวแล้วแพะต้องการแร่ธาตุไว้เสริมตลอดเวลา (ถวัลย์ วรรณกุล, 2547:107-109)

2.8 โรคแพะที่สำคัญ และการป้องกันรักษา

2.8.1 โรคปาก และเท้าเปื่อย (Foot and mouth disease)

เป็นโรคที่เกิดจากเชื้อไวรัส ซึ่งมีอยู่ด้วยหลายชนิด และสามารถติดต่อโรคได้จากการสัมผัสโดยตรง หรือโดยทางอ้อม ระยะฟักตัวประมาณ 3-8 วัน เริ่มมีเม็ดตุ่มใสเล็กๆ เกิดขึ้นภายในปาก บริเวณก้นเท้าสัตว์จะมีอาการขาเจ็บ เดินกะเผลก และไม่กินอาหาร หรือเบื่ออาหาร

การควบคุม และการป้องกัน ให้ทำลายสัตว์เมื่อพบว่าเป็นโรค ในบ้านเรานิยมฉีดวัคซีนป้องกัน ซึ่งส่วนใหญ่ใช้กันอยู่ 3 ชนิด คือ ชนิดโอ เอ และเอเซียวัน โดยฉีดลูกสัตว์หลังจากการหย่านม และจะฉีดซ้ำอีก 6 เดือน วิธีที่ดีที่สุด คือ การฉีดวัคซีนป้องกันโรคไว้ล่วงหน้าให้แก่สัตว์ตามโปรแกรมอย่างสม่ำเสมอ (ถวัลย์ วรรณกุล, 2547:119)

2.8.2 โรคข้อขา และสมองอักเสบ (Caprine arthritis encephalitis : CAE)

กลุ่มอาการ ข้อขาอักเสบ และสมองอักเสบในแพะ เรียกว่า CAE หรือ Caprine arthritis encephalitis syndrome โรคนี้พบในอเมริกาเหนือ ยุโรป ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ ซึ่งอาการสมองอักเสบในแพะ อายุ 1-4 เดือน ครั้งแรกที่สหรัฐอเมริกา ใน ค.ศ.1974 โรคนี้มักจะมมีอาการปวดบวมแทรกซ้อนเสมอ แพะป่วยจะแสดงอาการทางสมองอักเสบ โดยส่วนท้ายของลำตัว และขาไม่มีแรง ในที่สุดแพะจะเป็นอัมพาต ภายใน 2 สัปดาห์หลังจากแสดงอาการป่วย

การรักษา เนื่องจากไม่มียารักษาที่ทำให้หายได้โดยตรง แต่ถ้รักษาตามอาการ เช่น ให้น้ำเกลือแก้ขาดน้ำ เสริมวิตามิน ป้องกันโรคแทรกซ้อน จะทำให้ความรุนแรงลดลง แพะที่เป็นโรคบางตัวจะมีชีวิตอยู่ได้ไม่มากนักถึง 5 ปี (ถวัลย์ วรรณกุล, 2547: 120-121)

2.8.3 โรคแอนแทรกซ์ หรือโรคกาฬ (Anthrax)

เป็นโรคที่มีอันตรายมาก ถ้าคิดคนอาจถึงตายได้ โรคนี้มีสาเหตุมาจากเชื้อแบคทีเรียที่ชื่อว่า *Bacillus anthracis* ในแพะและแกะพบว่าเป็นโรคอย่างนี้เกือบพันตัวไม่ทันสังเกตเห็นอาการจะมีบางที่เห็นว่าสัตว์ขึ้นตัวสั้น หายใจลำบาก อุณหภูมิสูงมาก และ โลหิตไหลออกมาจากช่องเปิดต่าง ๆ ของร่างกาย

การรักษาด้วยยาปฏิชีวนะพวก เพนนิซิลิน และเตอรามัยซิน แต่ส่วนใหญ่แล้วนิยมการฉีดวัคซีนป้องกันโรค โดยฉีดลูกสัตว์หลังจากหย่านม และฉีดซ้ำทุก ๆ ปี (ถวัลย์ วรรณกุล, 2547: 121-122)

2.8.4 โรคคอบวม (Haemorrhagic septicemia)

เป็นโรคที่มีสาเหตุมาจากเชื้อแบคทีเรีย ที่มีชื่อว่า *Pasteurella multocida* ในปกติมักเกิดขึ้นหลังจากสัตว์มีร่างกายอ่อนแอ เช่น การเคลื่อนย้ายสัตว์ สัตว์ขาดวิตามิน และเกลือแร่ระยะพักตัวนาน 1-2 วัน บางทีอาจนานถึง 5 วัน สัตว์แสดงอาการมีไข้สูงอย่างรวดเร็ว น้ำลายฟูมปากหยุดกินอาหาร ซึม อาการของโรคจะพบว่ามีอาการบวมน้ำใต้ผิวหนังที่บริเวณคอ และศีรษะ

การรักษา โดยทั่วไปใช้ยาซัลฟา หรือยาปฏิชีวนะ วิธีป้องกันโรคที่ดีที่สุดคือ การฉีดวัคซีน โดยฉีดลูกสัตว์หลังหย่านมแล้ว และควรฉีดก่อนต้นฤดูฝนและฉีดซ้ำทุก ๆ 6 เดือน (ถวัลย์ วรรณกุล, 2547: 122)

2.8.5 โรคปอดบวม (Pneumonia)

อาการของโรคนี้เกิดจากการที่สภาพอากาศนั้นเกิดการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะในหน้าร้อน และหน้าฝนหรือความเครียดเกิดจากการเลี้ยงแพะไว้ในคอกที่อัดแน่นจนเกินไป การระบายอากาศ หรือการสุขาภิบาลไม่ดี การติดต่อโรคโดยทั่วไปจะติดต่อโดยการหายใจ ซึ่งทำให้แพะได้รับเชื้อ และแสดงอาการป่วยออกมาทางระบบหายใจ โดยเฉพาะแพะที่มีสุขภาพไม่สมบูรณ์จะติดเชื้อง่ายและติดโรคได้ง่าย

การรักษา ใช้ปฏิชีวนะ เช่น เตตราซัยคลิน หรือยาซัลฟา ที่ออกฤทธิ์ชูก่อน โดยให้การรักษาติดต่อกันอย่างน้อย 4 วัน หรือจนกว่าสัตว์จะมีอาการดีขึ้น มิเช่นนั้นแพะจะแสดงอาการป่วยเรื้อรังต่อไปอีก ทำให้ยากต่อการรักษา (เอกชัย พฤษย์อำไพ, 2546: 140)

2.8.6 โรคท้องอืด (Bloat)

สาเหตุเกิดจากแพะที่กินพืชต้นอ่อน ๆ จำนวนมากเกินไป จึงทำให้เกิดเป็นก๊าซขึ้นในกระเพาะแรกอย่างรวดเร็ว ซึ่งแพะไม่สามารถขับออกมาได้ จะกระวนกระวายหายใจไม่สะดวก ล้มลงนอนทันที ขาทั้ง 4 เหยียด หายใจไม่ออกและตายในที่สุด

การรักษา โดยใช้วิธีเจาะสวาปด้านซ้ายตรงกระเพาะแรกของสัตว์ก็ได้เพื่อระบายก๊าซออกจากกระเพาะให้เร็วที่สุด จะได้หายใจได้สะดวกขึ้น (เอกชัย พฤษอำไพ, 2546: 146)

2.8.7 โรคแท้งติดต่อ (Brucellosis)

โรคแท้งติดต่อสาเหตุเกิดมาจากเชื้อแบคทีเรีย ซึ่งคนก็สามารถติดโรคนี้นี้ได้จากการบริโภคน้ำนม และผลิตภัณฑ์จากนมเช่น ครีม เนย ที่ได้จากแพะที่เป็นโรค อาการที่สำคัญ และพบอยู่เสมอในแพะคือ การแท้งลูกหรือคลอดลูกที่ไม่แข็งแรงออกมา และมักจะมีน้ำเมือกไหลออกมาจากช่องคลอดนานเป็นเวลา 2-3 สัปดาห์ ตามปกติแพะจะแสดงอาการหลังจากได้รับเชื้อแล้วประมาณ 30-60 วัน โรคนี้อาจติดต่อได้โดยการสัมผัส การเลียอวัยวะสัมผัสตัวอื่น และโดยการกินอาหาร และน้ำดื่มที่มีเชื้อโรคปนอยู่ เชื้อนี้จะมีในน้ำเมือกสัตว์ ปัสสาวะ และซากลูกสัตว์ที่แท้งออกมา การป้องกัน โรคนี้อาจป้องกันได้โดยการใช้วัคซีน ส่วนการรักษานั้น ไม่มียารักษาโดยเฉพาะการใช้ยาปฏิชีวนะไม่อาจรักษาโรคแท้งติดต่อได้ เพื่อเป็นการป้องกันแพะตัวอื่นเรานิยมทำลายแล้วทำความสะอาดคอกด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อ ถ้าในฝูงที่เป็นโรคควรทำการตรวจเลือดทุก ๆ เดือนเมื่อพบว่าไม่เป็นโรค 2 ครั้ง ติดต่อกันจึงจะถือว่าเป็นฝูงที่ปลอดโรค โดยปกติ และนิยมตรวจกันปีละ 2 ครั้ง (เอกชัย พฤษอำไพ, 2546: 138-139)

2.8.8 โรคเต้านมอักเสบ (Mastitis)

มักพบโดยทั่วไปในแพะนม ทั้งชนิดที่เป็นแบบเฉียบพลัน และชนิดเรื้อรังสาเหตุของอาการเกิด โรคนี้นี้คือ เชื้อแบคทีเรีย ลักษณะของเต้านมที่เป็นโรครุนแรง น้มนมที่ปรากฏออกมานั้นจะมีก้อนหรือเกล็ดนมติดออกมา ข้อควรระวังในการรีดนมคือ ต้องรักษาความสะอาดเต้านมทุกครั้ง ที่ทำการรีดนม และระวังอย่าให้เกิดบาดแผลขึ้นที่เต้านม ประการสุดท้ายควรทำการรีดนม และให้อาหารสม่ำเสมอ ตรงเวลา

การรักษาเต้านมอักเสบนั้น มักจะใช้สเตอริ์ปโตมัยซิน ออริโอไมซัน เทอรามัยซิน และเพนนิซิลิน ฉีดเข้าเต้านมวันละครั้งเป็นเวลา 3 วัน ร่วมกับการประคบด้วยน้ำอุ่น หรือฉีดยาปฏิชีวนะเข้ากล้ามเนื้อจะทำให้การรักษาได้ผลดียิ่งขึ้น (ถวัลย์ วรรณกุล, 2547: 123)

2.8.9 โรคท้องร่วง (Scours or colibacillosis)

อาการของโรคท้องร่วง อาจเกิดจากเชื้อเพียงชนิดเดียว หรือหลายชนิดร่วมกันก็ได้ ลูกแพะจะเกิดอาการท้องร่วงเนื่องจากได้รับเชื้อจากสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่สกปรกมีเชื้อปนเปื้อนอยู่ซึ่งได้รับอาหารจากแม่ไม่เพียงพอในขณะที่อยู่ในท้องแม่ ได้รับน้ำนมเหลืองไม่เพียงพอ หรือการดูดซึมน้ำนมเหลืองไม่ดี และการที่อาหารไม่ย่อยหรือเกิดจากการได้รับน้ำนมเทียมเพื่อทดแทนน้ำนมแม่

การรักษา มักจะให้การรักษาไม่ทันการหรือรักษาแล้วไม่ได้ผล หลักการรักษาต้องมุ่งแก้ไขสภาพที่ร่างกายสูญเสียน้ำ ร่วมกับให้ยาปฏิชีวนะต่างๆ (เอกชัย พฤษอำไพ, 2546: 151)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.8.10 โรคเนื่องมาจากขาดแร่ธาตุอื่น ๆ

อาการของโรคขาดแร่ธาตุอื่น ๆ แพะมีความจำเป็นจะต้องการเพียงเล็กน้อยเท่านั้น แต่ขาดไม่ได้ ซึ่งถือเป็นส่วนประกอบที่สำคัญ ที่ส่งเสริมสุขภาพแพะให้สมบูรณ์แข็งแรง แพะที่ขาดแร่ธาตุเหล่านี้ พบว่าแสดงอาการ โลหิตจาง เบื่ออาหาร ขนหยาบกร้าน และให้น้ำนมน้อยรวมทั้งกล้ามเนื้อไม่แข็งแรง และการผสมติดต่ำ แร่ธาตุเหล่านี้ได้แก่ โคบอลต์ คอปเปอร์ สังกะสี ไอโอดีน กำมะถัน และเกลือ เป็นต้น

การป้องกัน โดยการผสมอาหารแร่ธาตุให้แพะกินสม่ำเสมอ หรือให้แพะเลียกินเกลือแร่ธาตุก่อนเป็นประจำ แพะสามารถสังเคราะห์วิตามินซีขึ้นมาได้เอง โดยอาศัยแบคทีเรียที่มีอยู่ในกระเพาะเช่นเดียวกับโค และกระบือ (เอกชัย พฤษอำไพ, 2546: 149)

2.8.11 พยาธิที่สำคัญและเป็นปัญหาในแพะ

โรคพยาธิที่สำคัญที่พบในแพะ คือ (1) พยาธิปากขอ ในแพะมีวงจรชีวิตประมาณ 3 สัปดาห์ โดยเริ่มจากไข่พยาธิที่จะถ่ายติดมากับอุจจาระ และฟักตัวเป็นตัวอ่อนภายนอกของตัวแพะ ติดเข้าไปกับหญ้าที่แพะกิน ตัวอ่อนจะเจริญเติบโตในระบบทางเดินอาหารของแพะ จนโตเต็มวัย พยาธิจะดูดเลือดจากแพะทำให้เป็นโรคโลหิตจาง และทางเดินอาหารอักเสบ (สมเกียรติ สายธนู, 2528:229-230) (2) พยาธิตัวตืด จะพบในแพะค่อนข้างน้อย และไม่มีอันตรายต่อแพะที่โตเต็มวัย ได้มากนักแต่สำหรับลูกแพะก็อาจจะมีอันตรายได้เช่นเดียวกัน พยาธิชนิดนี้เมื่อฟักออกจากไข่แล้ว ตัวอ่อนจะเข้าอาศัยในตัวกลางจำพวกหมัดหรือไร อาศัยอยู่ในดิน และหญ้าเมื่อแพะกินหญ้าเข้าไป ตัวอ่อนของพยาธิก็จะติดเข้าไป และเจริญเติบโตในลำไส้เล็ก แพะที่มีพยาธิชนิดนี้เป็นจำนวนมาก จะชะงักการเจริญเติบโต น้ำหนักลด ลูกแพะที่มีพยาธิชนิดนี้จะลดภูมิต้านทาน โรคลง ทำให้ติดโรคได้ง่ายขึ้น (ลิขิต เอียดแก้ว, 2541:54) (3) พยาธิเส้นด้าย พยาธิเส้นด้ายนั้นเมื่อโตเต็มวัยจะอาศัยอยู่ในลำไส้เล็กของแพะ มีจำนวนไม่มากนัก มีอันตรายต่อแพะ เช่นเดียวกันแต่ไม่ร้ายแรงเท่าพยาธิปากขอแต่สำหรับในลูกแพะที่มีพยาธิเส้นด้ายจำนวนมากก็จะเป็นอันตรายเช่นเดียวกัน อาการป่วยของพยาธินี้จะเป็นอย่างยาวนานกว่าที่แพะ จะตาย ดังนั้นการรักษาพยาธิชนิดนี้จึงมักจะทำได้ผล (ลิขิต เอียดแก้ว, 2541:14)

การควบคุมตัวพยาธิ การควบคุมและป้องกันโรคพยาธิที่ได้ผลดี และปฏิบัติกันมาอยู่ 2 วิธี คือ (1) การจัดการเลี้ยงสัตว์ โดยพยายามลดโอกาสที่สัตว์จะติดโรคพยาธิมากที่สุด และ (2) การฉีดโปรแกรมถ่ายพยาธิด้วยยาเพื่อทำลายพยาธิในสัตว์อย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดการเพื่อป้องกันสัตว์ที่จะติดโรค มีดังนี้ (1) ต้องจัดการทำความสะอาดคอกอย่างสม่ำเสมอ (2) กำหนดโปรแกรมถ่ายพยาธิไว้อย่างถูกต้องตามฤดูกาล (3) พื้นคอกที่ขยสูง

จากคืน และพื้นที่คอกเป็นแบบวันช่องต้องล้อมรอบได้ถูกไว้เพื่อไม่ให้แพะเข้าไปได้ถูก และ (3) ควรมีการจัดการแปลงหญ้าสม่ำเสมอ

การจัดการถ่ายพยาธิด้วยยา เมื่อทำการถ่ายพยาธิด้วยยาแล้วจะต้องนำแพะไปเลี้ยงในแปลงหญ้าใหม่ทันทีเพื่อตัดวงจรชีวิตของพยาธิ (1) ต้องกำหนดโปรแกรมถ่ายพยาธิให้เหมาะสมกับฤดูกาลที่โรคพยาธิระบาดรุนแรง และ (2) ให้สุ่มเก็บตัวอย่างอุจจาระจากฝูงสัตว์ก่อนเพื่อประกอบการเลือกใช้ยาถ่ายพยาธิตามความเหมาะสม (ถวัลย์ วรณกุล, 2547: 144-147)

2.9 การปรับปรุงพันธุ์แพะ

ลิขิต เอียดแก้ว (2541:56) ได้กล่าวว่า แพะที่นิยมเลี้ยงกันมากในปัจจุบันส่วนใหญ่จะเป็นแพะพื้นเมืองของไทยเอง ซึ่งแพะพื้นเมืองเหล่านี้เลี้ยงเพื่อจุดประสงค์หลักคือ เพื่อเอาเนื้อแพะพื้นเมืองมีอัตราการเจริญเติบโตค่อนข้างต่ำ และมีขนาดเล็ก ผลผลิตที่ได้จึงไม่ดีเท่าที่ควร แต่กระนั้นสำหรับผู้เลี้ยงแพะมือใหม่หรือผู้เลี้ยงแพะอยู่เดิมต้องการที่จะขยายฝูงให้มากขึ้น ก็ยังแนะนำให้เลี้ยงแพะพันธุ์พื้นเมืองไปก่อน โดยพยายามคัดเลือกจากแพะที่มีประวัติประจำตัวที่ดี ให้ผลผลิตเป็นที่น่าพอใจมีลักษณะภายนอกดี โดยเฉพาะแพะพ่อพันธุ์ และแม่พันธุ์ จะต้องคัดเลือกไว้เป็นพิเศษ

เมื่อพิจารณาสภาพการเลี้ยงแพะ ในประเทศไทยยุคปัจจุบันนี้ จะเห็นว่าส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงแพะแบบชาวบ้าน แม้การเลี้ยงแพะจะกระจายไปทั่วโลกก็ตาม แต่สำหรับในประเทศไทยก็ยังคงค่อนข้างล้าหลัง เนื่องจากไม่ได้รับการสนใจเท่าที่ควรจากหน่วยงานรัฐบาล และผู้เลี้ยงเองในการเลี้ยงสัตว์สิ่งที่เป็นความต้องการสูงสุดก็คือผลผลิต ผลผลิตจะมาน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น ระบบการเลี้ยงการจัดการที่ดี ความเอาใจใส่ของผู้เลี้ยง และมีพันธุ์ที่ดี เป็นต้น

เนื่องจากปัจจุบันแพะในประเทศไทยยังมีแนวโน้มลดลง แม้ว่าราคาจะสูงขึ้นการซื้อหาพันธุ์แพะมาขยายฝูงเป็นอันดับแรกจึงควรทำ และวิชาการทางด้านการปรับปรุงพันธุ์ต่าง ๆ ยังไม่ดีเท่าที่ควรไม่มีผลการทดลองออกมามากนัก การที่จะหาซื้อพ่อแม่พันธุ์จากต่างประเทศที่มีราคาแพงมาผสมพันธุ์กับพันธุ์เมืองอาจยังทำได้ไม่ดี เพราะอาจจะมีผลเสียติดตามมา เช่น แพะถูกผสมอาจไม่มีความทนทานสภาพแวดล้อมดินฟ้าอากาศ ไม่ทนทานต่อโรค เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม การปรับปรุงพันธุ์ก็ยังเป็นสิ่งที่จะต้องทำต่อไปในอนาคตโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลี้ยงแพะ เพื่อทำการค้า แต่จะต้องทำอย่างค่อยเป็นค่อยไปตามหลักวิชาการที่ถูกต้อง เพื่อยกระดับของผลผลิตให้สูงขึ้น การปรับปรุงพันธุ์ ทำได้ 2 วิธี คือ การคัดเลือกพันธุ์ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วกับการผสมพันธุ์ เช่น การนำแพะพันธุ์ต่างประเทศที่มีขนาดใหญ่ลักษณะดี ให้ผลผลิตสูงเข้ามาผลิตกับแพะพันธุ์พื้นเมืองที่เรียกว่า การผสมข้ามพันธุ์ ข้อสังเกตข้อหนึ่งที่เป็นประโยชน์ก็คือ จากการทดลองใน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประเทศมาเลเซียที่ได้มีการนำแพะพันธุ์ต่างประเทศเข้ามาผสมหลาย ๆ พันธุ์ ปรากฏว่าพันธุ์ที่มีแนวโน้มว่าจะให้ผลดีที่สุดคือพันธุ์เองโกลนูเบียน ซึ่งมีผลการทดลองเพิ่มระดับเลือดแพะพันธุ์นี้ในแพะพื้นเมือง ผลที่ได้คือ เมื่อเพิ่มระดับเลือดเกินร้อยละ 75.0 ปรากฏว่าผลผลิตส่วนรวมกลับลดลง แต่เมื่อเลือดระดับร้อยละ 50.0-75.0 มีผลค่อนข้างน่าพอใจ

เลือดระดับร้อยละ 50.0 หมายความว่า พ่อพันธุ์ต่างประเทศผสมกับแม่พันธุ์พื้นเมือง ลูกผสมที่ได้จะมีเลือดผสมต่างประเทศร้อยละ 50.0 และถ้าพ่อพันธุ์ต่างประเทศผสมกับแม่พันธุ์ซึ่งเป็นลูกผสมร้อยละ 50 ลูกผสมที่ได้ตัวต่อไปจะมีเลือดพันธุ์ต่างประเทศร้อยละ 75.0 เป็นต้น

ลิขิต เอียดแก้ว (2541: 57) ได้กล่าวว่า การผสมแพะข้ามพันธุ์นั้น ใ้ว่าจะประสบผลสำเร็จเพียงอย่างเดียว แต่มีปัญหาที่เกิดขึ้นหลายอย่างเช่น พ่อพันธุ์มีราคาแพง เมื่อนำพ่อพันธุ์มาเลี้ยงในเขตร้อนทำให้ลำบากและลงทุนสูง ลูกในท้องมีขนาดใหญ่กว่าปกติทำให้แม่แพะอึดอัดต้องได้ยากเป็นอันตรายในการคลอด นำนมแม่มีไม่เพียงพอต่อลูกแพะผสมที่มีขนาดใหญ่ เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้ได้รับการศึกษาแก้ไขในเวลาต่อๆ ไป ทางที่ดีสำหรับผู้เลี้ยงแพะในปัจจุบัน คือทำการปรับปรุงพันธุ์ด้วยการคัดเลือกพันธุ์แพะพื้นเมืองที่มีลักษณะดีที่สุดมาเลี้ยงอันดับแรก

2.10 การซื้อขายแพะ

การเลี้ยงแพะส่วนใหญ่ที่ทำกันมากในเขตจังหวัดภาคใต้นั้นมักจะเป็นเพียงอาชีพรอง หรืออาชีพเสริมเท่านั้น ลักษณะการซื้อขายจึงไม่ยึดหลักการแน่นอนตายตัวมากนัก และบางครั้งผู้เลี้ยงจะไม่ค่อยขายแพะเสียด้วยซ้ำเนื่องจากเลี้ยงไว้เพื่อบริโภคภายในครอบครัว จะมีแรงจูงใจขายก็ต่อเมื่อได้ราคาดีหรือมีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องใช้จ่าย ด้วยเหตุผลนี้จึงราคาดี เนื่องจากผู้ซื้อไม่มีโอกาสต่อรองดังเช่นสัตว์อื่น ๆ ดังนั้นถ้ามีการเลี้ยงแพะเพื่อขายโดยตรงก็จะทำให้การซื้อขายมีรูปแบบมากยิ่งขึ้น ผู้ซื้อแพะส่วนใหญ่อาจซื้อไปเพื่อบริโภคหรือเพื่อประกอบกิจการ ศาสนาอิสลาม และผู้ซื้ออีกส่วนหนึ่งเพื่อขายต่อไปยังตลาดมาเลเซีย ซึ่งตลาดมาเลเซียมีราคาดีกว่าตลาดของไทยมากถึง 3 เท่าตัว เนื่องจากประเทศมาเลเซียต้องการเนื้อแพะเป็นจำนวนมาก และคาดว่าจะมีความต้องการไปอีกนาน

วิธีการซื้อขายที่ทำกันโดยทั่วไปในจังหวัดภาคใต้นั้นมักจะซื้อขายโดยประเมินจากลักษณะภายนอกเสียเป็นส่วนใหญ่ ยังไม่มีการชั่งน้ำหนักต่อตัวเหมือนสัตว์ชนิดอื่น แต่ก็มีข้อสังเกตเกี่ยวกับซื้อขายดังต่อไปนี้ (ลิขิต เอียดแก้ว, 2541: 58-59)

1. แพะเพศผู้ จะมีราคาแพงกว่าแพะเพศเมียเสมอ
2. แพะที่มีอายุมากจะมีขนาด และน้ำหนักมากกว่าแพะอายุน้อย การซื้อขายแพะขนาดใหญ่

จึงมีราคาสูง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. แพะที่มีรูปทรง ท่าทาง และลักษณะดี จะมีราคาดี ไม่ว่าผู้ซื้อจะต้องการซื้อไปทำพันธุ์ เพื่อบริโภคก็ตาม

4. แพะที่สุขภาพร่างกายสมบูรณ์ดีจะมีราคาปกติ แต่แพะที่ร่างกายดูแล้วไม่ค่อยสมบูรณ์มีสุขภาพทรุดโทรม และมีลักษณะอโรคจะขายไม่ค่อยได้ หรือขายได้แต่ราคาต่ำมาก ผู้เลี้ยงจึงควรเลี้ยงแพะให้มีลักษณะสมบูรณ์ที่สุด

5. แหล่งซื้อขายแพะก็เป็นอีกข้อหนึ่งทำให้แพะราคาดีหรือไม่ โดยเฉพาะแพะที่ต้องการส่งไปมาเลเซีย จังหวัดในเขตแดนย่อมมีราคาสูงกว่าในจังหวัดที่ห่างไกล เนื่องจากผู้ซื้อต้องเสียค่าใช้จ่ายในการขนส่งขึ้น ผู้เลี้ยงในเขตดังกล่าวย่อมได้เปรียบกว่าอย่างไรก็ตามถ้ามีแพะจำนวนมากโอกาสที่ผู้รวบรวมผลผลิตจะรับซื้อเพื่อส่งขายต่อย่อมมีมากขึ้น

2.11 ผลผลิต และประโยชน์ของแพะ

ผลผลิตจากแพะที่สำคัญ ได้แก่ เนื้อ นํ้านม หนัง และขน นอกจากนั้นผลผลิตดังกล่าวนี้แล้ว แพะยังสามารถให้ประโยชน์อย่างอื่นได้อีก เช่น เลี้ยงแพะไว้ปราบวัชพืชโดยเฉพาะไม้พุ่มที่มีหนาม ปลูกใช้ทำปุ๋ย กระจก และเกลือที่ใช้ผสมอาหารสัตว์ และยังใช้แพะเป็นสัตว์ทดลองได้อีกด้วยมีเกษตรกรบางส่วนที่เลี้ยงแพะเพื่อใช้ในงานพิธีหรือประเพณี โดยเฉพาะ เช่น การเชือดแพะตามประเพณีของศาสนาอิสลาม หรือการเชือดแพะเพื่อทำบุญหน้าศพของชาวบ้านบางกลุ่ม เป็นต้น บางครั้งไม่น่าจากแพะที่ใช้ในงานพิธี หรือประเพณีเหล่านี้มาบริโภค (สมเกียรติ สายธนู, 2528: 13)

ประเทศที่เป็นแหล่งผลิตเนื้อ นํ้านม และหนังแพะที่สำคัญ คือประเทศที่กำลังพัฒนา เช่น ประเทศอินเดีย สามารถผลิตเนื้อแพะได้ร้อยละ 47.1 ของปริมาณเนื้อแพะทั้งหมด และประเทศไชปรัส สามารถผลิตนํ้านมแพะได้ร้อยละ 39.4 ของปริมาณทั้งหมด เป็นต้น (อวลย์ วรรณกุล, 2547: 18)

2.12 ทักษะต่อการเลี้ยงแพะ และผลผลิตจากแพะ

สมเกียรติ สายธนู (2528: 37) ได้กล่าวไว้ว่า คนที่ไม่เคยเลี้ยงแพะ หรือบริโภคผลผลิตจากแพะมักจะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อแพะอยู่ 2 ประการคือ รังเกียจว่าแพะ (รวมทั้งผลผลิตจากแพะ) มีกลิ่นเหม็นสาบ และแพะเป็นสัตว์ที่กินอาหารแบบไม่เลือกชอบทำลาย อย่างไรก็ตามทัศนคติที่ไม่ดีต่อแพะ และผลผลิตจากแพะนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยภายนอกตัวแพะอยู่มาก นั่นคือขึ้นอยู่กับค่านิยม ความคุ้นเคยหรือความเคยชิน และยังมีปัจจัยภายในอีกหลายประการที่มีผลต่อความน่ากินของเนื้อแพะ นั่นคือ ปัจจัยก่อนการฆ่า ช้ำแหละ เช่น พันธุ์แพะ อายุ และอาหาร ปัจจัยระหว่างหลังการฆ่าช้ำแหละ เช่น วิธีการฆ่า การเก็บรักษาซาก และการประกอบอาหาร เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ธีรพงศ์ ธีรภัทรสกุล (2536: 10) ได้กล่าวว่า การเลี้ยงแพะยังคงมีแนวโน้มไปสู่ฟาร์มขนาดใหญ่ เช่นเดียวกับกิจการการเลี้ยงสัตว์ชนิดอื่น ๆ การพัฒนาด้านโภชนาการและการปรับปรุงพันธุ์ จะช่วยให้ปริมาณน้ำนมและเนื้อเพิ่มขึ้น ขณะที่อุตสาหกรรมการเลี้ยงแพะของโลกมีความก้าวหน้าทางเทคนิคมากขึ้น ย่อมมีประโยชน์ต่อการพัฒนาให้แพะเป็นแหล่งป้อนอาหารที่มีประสิทธิภาพ และคุณภาพสูงต่อประชากรของมนุษย์ที่กำลังเพิ่มขึ้น

2.13 สภาพการเลี้ยงแพะทั่วไปในจังหวัดกาญจนบุรี

แพะเป็นสัตว์ที่มีอยู่กระจัดกระจายทั่วทุกภาคของประเทศไทย แต่ภาคที่มีจำนวนหนาแน่นมากที่สุด คือ ภาคใต้ โดยเฉพาะในเขตจังหวัดที่อยู่ใกล้ชายแดน ไทย-มาเลเซีย รองลงมาคือ ภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามลำดับ จังหวัดกาญจนบุรีตั้งอยู่ในภาคกลาง มีเนื้อที่ทั้งหมด 19,483,148 ตารางกิโลเมตร โดยแบ่งออกเป็น 13 อำเภอ ซึ่งมีดังนี้

อำเภอเมืองกาญจนบุรี อำเภอไทรโยค อำเภอบ่อพลอย อำเภอท่ามะกา อำเภอท่าม่วง อำเภอพนมทวน อำเภอเลาขวัญ อำเภอด่านมะขามเตี้ย อำเภอหนองปรือ อำเภอห้วยกระเจา อำเภอศรีสวัสดิ์ อำเภอทองผาภูมิ และอำเภอลำลูกขัน ซึ่งมีลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาสลับหุบเขาแคบ และเป็นที่ราบหุบเขา โดยบริเวณที่ราบหุบเขาจะพบในบริเวณที่ราบกุ่มแม่น้ำแม่กลอง มีลักษณะภูมิอากาศแบบทุ่งหญ้าสะวันนา ซึ่งมีภูมิอากาศส่วนใหญ่ แบบร้อนชื้นและแห้งแล้ง มีช่วงฤดูฝนประมาณ 5 เดือน ซึ่งมีปริมาณฝนที่ตกทั้งปี เฉลี่ยแล้ว น้อยกว่าภาคอื่น ๆ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเพาะปลูก ส่วนบริเวณที่อยู่ด้านหลังเขา และหุบเขาจะเลี้ยงสัตว์ซึ่งเหตุผลดังกล่าว จังหวัดกาญจนบุรี จึงมีลักษณะทางกายภาพ ที่เหมาะสมแก่การประกอบอาชีพเลี้ยงแพะมาก ซึ่งอำเภอที่เลี้ยงแพะมากที่สุดคือ อำเภอเมืองกาญจนบุรี โดยมีเกษตรกรเลี้ยงแพะ 67 ราย และมีจำนวนแพะทั้งหมด 3,167 ตัว รองลงมาคือ อำเภอพนมทวน และอำเภอหนองปรือส่วนอำเภอที่เลี้ยงแพะน้อยที่สุดคืออำเภอทองผาภูมิ อำเภอศรีสวัสดิ์ มีเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ 1 ราย และมีจำนวนแพะที่เลี้ยง 5 ตัว และ 9 ตัวตามลำดับ (สำนักงานปศุสัตว์ จังหวัดกาญจนบุรี, 2547: 5-7)

2.14 สภาพการเลี้ยงแพะทั่วไปในเขตอำเภอหนองปรือ

โดยทั่วไปเกษตรกรไม่เลี้ยงแพะเป็นอาชีพหลัก แต่จะเป็นอาชีพที่ผสมผสานอยู่กับอาชีพหลักทางการเกษตรอย่างอื่น เช่นการทำสวน ทำไร่ ทำนา เป็นต้น เกษตรกรส่วนใหญ่จะมีพื้นที่ถือครองน้อย และมีรายได้ต่ำ อาจจะเป็นเพราะว่าในประเทศไทยมีจำนวนแพะน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับสัตว์อื่น ๆ ประกอบการเลี้ยงแพะ และการบริโภคผลผลิตจากแพะจะมีเฉพาะในกลุ่มบุคคลบางกลุ่ม และเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะไม่สามารถใช้แรงงานจากแพะได้ (สมเกียรติ สายธนู, 2528: 1)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แต่ในปัจจุบันเกษตรกรได้สังเกตเห็นความสำคัญของแพะ เพราะแพะเป็นสัตว์เศรษฐกิจชนิดใหม่ และกำลังเป็นที่นิยมเลี้ยงประกอบกับแพะเป็นสัตว์ที่เลี้ยงง่าย มีราคาค่อนข้างสูง และเกษตรกรเลี้ยงกันแพร่หลายจะพบได้ตามพื้นที่ในตำบล และหมู่บ้านทั่วไป เช่น ดงเขตอำเภอพนมทวน และอำเภอหนองปรือ เกษตรกรได้เลี้ยงแพะกระจัดกระจายและบางพื้นที่ก็จัดตั้งเป็นกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ ทำให้เกษตรกรมีแนวความคิดในการเลี้ยงแพะมากยิ่งขึ้น ประกอบกับปัจจุบันรัฐบาลได้ส่งเสริมให้เลี้ยงอีกด้วย ซึ่งอำเภอหนองปรือ มีเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเป็นอันดับ 2 ของจังหวัดกาญจนบุรี โดยมีจำนวนผู้เลี้ยงแพะทั้งสิ้น 33 ราย และมีจำนวนแพะทั้งหมด 1,348 ตัว (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดกาญจนบุรี, 2547: 7-8) และได้มีการสำรวจจำนวนผู้เลี้ยงแพะในปีปัจจุบัน ซึ่งมีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น 64 ราย

2.14.1 ประวัติความเป็นมาอำเภอหนองปรือ

ในระยะแรก ๆ ตั้งบ้านอยู่ใกล้หนองน้ำซึ่งเป็นแหล่งน้ำขนาดใหญ่เหนือหมู่บ้าน ปัจจุบันหนองน้ำแห่งนี้เดิมมีน้ำมาก และมีต้นปรือขึ้นอยู่ทั่วไปจึงเรียกว่า “หนองปรือ” ในเวลาต่อมาจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น จนชุมชนกลายเป็นหมู่บ้านใหญ่ขึ้นกับ ตำบลหนองรี อำเภอบ่อพลอย ต่อมา ตำบลหนองปรือแยกจากตำบลหนองรี ด้วยมีอาณาเขตกว้างขวาง และอยู่ห่างไกลจาก อำเภอบ่อพลอยถึง 36 กิโลเมตร ทำให้ราษฎรที่จะไปติดต่อราชการไม่ได้รับความสะดวก และสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย ในปี พ.ศ. 2534 จึงได้แยกตำบลขึ้นอีก คือ ตำบลสมเด็จพระเจริญ (บ้านม่วงแตงเดิม) จนกระทั่งนายเทอญศักดิ์ วรรณสุข นายอำเภอบ่อพลอยในขณะนั้นพร้อมด้วยหัวหน้าส่วนราชการกำนันตำบลหนองปรือ และกระทรวงมหาดไทย ได้ประกาศแต่งตั้งเป็นกิ่งอำเภอหนองปรืออย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2535 เป็นต้นมาโดย ได้รับความร่วมมือจากสภาตำบลหนองปรือ (ศูนย์บริการศึกษาเฉพาะกิจมูม มสธ, 2542: 2) โดยแบ่งการปกครองออกเป็น 3 ตำบล 39 หมู่บ้าน ได้แก่ ตำบลหนองปรือ ตำบลหนองปลาไหล และตำบลสมเด็จพระเจริญ

2.14.2 ที่ตั้งอำเภอหนองปรือ

อำเภอหนองปรือมีที่ตั้งอยู่ที่ ถนนเฉลิมรัตน ตำบลหนองปรือ อำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรีอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของจังหวัด ห่างจากจังหวัด 72 กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 2 ชั่วโมงอำเภอหนองปรือมีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 654.5 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 409,212 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 3.35 ของพื้นที่ทั้งหมดของจังหวัด (มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทยธนาคารพาณิชย์, 2542: 6919-6920)

2.14.3 ลักษณะทางกายภาพ

อำเภอหนองปรือมีพื้นที่ราบลูกคลื่น หุบเขาล้อมรอบด้วยภูเขาสูงอยู่ทางด้านทิศตะวันตก และภาคเหนือของพื้นที่ พื้นที่ส่วนใหญ่ของกิ่งอำเภอนี้เป็นดินร่วนปนทราย และ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บางส่วนเป็นดินลูกรัง พื้นที่ราบเกือบทั้งหมดสามารถ เพาะปลูกพืชเศรษฐกิจได้ เช่น อ้อย สับปะรด ยาสูบ เป็นต้น

อำเภอหนองปรือมีลำน้ำสายหลัก เช่น ลำตะเพิน ลำห้วยกะพริ้ว ลำตะกั้ง เป็นต้น ลำน้ำเหล่านี้เป็นลำน้ำธรรมชาติที่ปรากฏมาแต่โบราณ และมีขนาดไม่ใหญ่มากลำน้ำเกือบทุกสายมีลักษณะดินเงิน

2.14.4 ลักษณะภูมิอากาศ

อำเภอหนองปรือเป็นที่ราบล้อมรอบด้วยภูเขาโดยทั่วไปร้อนจัดในฤดูหนาวเย็น และแห้งแล้งในฤดูหนาว ส่วนในฤดูฝนมีปริมาณน้ำฝนโดยเฉลี่ยน้อย ฤดูกาลของอำเภอหนองปรือ มี 3 ฤดู ได้แก่ ฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาว

2.14.5 สภาพเศรษฐกิจ

สังคมของประชากรอำเภอหนองปรือ เป็นสังคมเกษตรกรรม พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ คือ อ้อย สับปะรด ข้าวโพด มันสำปะหลัง และข้าว เป็นต้น (ศูนย์บริการศึกษาเฉพาะกิจกรรม มสธ., 2542: 3-7)

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพการเลี้ยงแพะในเชิงธุรกิจของกลุ่มเกษตรกร อำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี ปี พ.ศ. 2549 ซึ่งมีขั้นตอนและวิธีดำเนินการศึกษาวิจัยดังต่อไปนี้

3.1 ประชากร

ประชากรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะในเขตอำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี จำนวนทั้งหมด 64 คน จากครอบครัวเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ จำนวนทั้งหมด 64 ครอบครัว ซึ่งสามารถแยกเป็นรายตำบลและรายหมู่บ้านได้ดังนี้

3.1.1 ตำบลหนองปรือ

หมู่ที่ 2	จำนวนประชากร	1 คน
หมู่ที่ 3	จำนวนประชากร	2 คน
หมู่ที่ 4	จำนวนประชากร	1 คน
หมู่ที่ 5	จำนวนประชากร	7 คน
หมู่ที่ 7	จำนวนประชากร	2 คน
หมู่ที่ 8	จำนวนประชากร	2 คน
หมู่ที่ 9	จำนวนประชากร	2 คน
หมู่ที่ 11	จำนวนประชากร	5 คน
หมู่ที่ 13	จำนวนประชากร	2 คน
หมู่ที่ 15	จำนวนประชากร	2 คน
หมู่ที่ 16	จำนวนประชากร	1 คน
หมู่ที่ 19	จำนวนประชากร	1 คน
หมู่ที่ 21	จำนวนประชากร	1 คน

3.1.2 ตำบลหนองปลาไหล

หมู่ที่ 2	จำนวนประชากร	1 คน
หมู่ที่ 7	จำนวนประชากร	1 คน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หมู่ที่ 13 จำนวนประชากร 1 คน

3.1.3 ตำบลสมเด็จพระนเรศวรมหาราช

หมู่ที่ 1 จำนวนประชากร 6 คน

หมู่ที่ 3 จำนวนประชากร 15 คน

หมู่ที่ 4 จำนวนประชากร 1 คน

หมู่ที่ 5 จำนวนประชากร 5 คน

หมู่ที่ 6 จำนวนประชากร 1 คน

หมู่ที่ 7 จำนวนประชากร 4 คน

3.2 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัย โดยใช้ประชากรผู้เลี้ยงแพะจำนวนครอบครัวละ 1 คน รวมทั้งหมด 64 คน จากครอบครัวเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะที่ได้รายงานการเลี้ยงต่อ สำนักงานเกษตรจังหวัดกาญจนบุรี กรมปศุสัตว์ ประจำปี พ.ศ. 2550 จำนวน 64 ครอบครัว

3.3 วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ แบบสอบถาม ที่สร้างขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยจากเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะในเขตอำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี ในปี พ.ศ. 2550 ซึ่งมีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบปลายปิดและแบบปลายเปิด

3.3.2 วิธีการดำเนินการสร้างแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งมีขั้นตอน และวิธีการสร้างดังต่อไปนี้

1. ศึกษาวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย
2. ศึกษาเอกสาร งานวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง
3. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถาม เพื่อความเหมาะสมในการเก็บข้อมูลได้ตาม

วัตถุประสงค์

4. ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม ซึ่งแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาวิจัยแบ่งเป็น 3

ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกร

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการเลี้ยงแพะในเชิงธุรกิจของกลุ่มเกษตรกร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาทั่วไป และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของการเลี้ยงแพะ
ในเชิงธุรกิจ

5. เมื่อสร้างแบบสอบถามเสร็จ นำแบบสอบถามเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ
ความถูกต้อง

6. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะในเขตอำเภอเมือง จังหวัด
กาญจนบุรี จำนวน 5 ราย เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเข้าใจในข้อคำถาม หลังจากนั้นทำ
การปรับปรุงแก้ไขและเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบอีกครั้งก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

3.3.3 วิธีการดำเนินการส่งแบบสอบถาม

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการนัดหมายวัน และเวลาที่จะมี
การประชุมกลุ่มกับตัวแทนกลุ่ม และเข้าร่วมประชุมกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะทั้ง 3 ตำบล
ตามกำหนดเวลาของการประชุมในแต่ละกลุ่มตำบล และทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมจาก
เกษตรกรที่ไม่ได้เข้าร่วมประชุมตามกำหนดเพื่อให้ได้ข้อมูลจากประชากรทั้งหมดที่กำหนดไว้

3.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

เมื่อรวบรวมแบบสอบถามได้แล้วนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม
ทุกฉบับ นำแบบสอบที่ได้แต่ละรายการมาลงข้อมูลดิบแล้วนำไปคำนวณหาค่าทางสถิติ โดยใช้
โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยการวิเคราะห์และนำเสนอค่าความถี่ (Frequency) วิเคราะห์
หาค่าร้อยละ (Percentage) ของข้อมูลจากข้อคำถามในตอนต้นที่ 1 และ 2 ส่วนในข้อคำถามตอนที่ 3 นำ
ข้อมูลมาวิเคราะห์และนำเสนอ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
(Standard Deviation) ของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาทั่วไปที่พบในการเลี้ยงแพะ รวมทั้ง
จัดลำดับของระดับความคิดเห็น ซึ่งระดับความคิดเห็นสามารถแปลความหมายของค่าเฉลี่ย
ตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2549: 101)

ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นมากที่สุด

ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง มีความคิดเห็นมาก

ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง มีความคิดเห็นปานกลาง

ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง มีความคิดเห็นน้อย

ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง มีความคิดเห็นน้อยที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์ผล

4.1 ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยสภาพการเลี้ยงแพะในเชิงธุรกิจของกลุ่มเกษตรกร อำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี ปี พ.ศ. 2549 มีผลการศึกษาดังต่อไปนี้

4.1.1 ข้อมูลสภาพพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรแยกพื้นที่ทำการศึกษาวิจัยเป็นรายตามตำบล

รายการ	จำนวน (N = 64)	ร้อยละ (%)
ตำบลสมเด็จเจริญ	32	50.0
ตำบลหนองปรือ	29	45.3
ตำบลหนองปลาไหล	3	4.7
รวม	64	100.0

จากตารางที่ 1 แสดงจำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะแยกตามพื้นที่ทำการศึกษาวิจัยเป็นรายตำบล พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะครึ่งหนึ่งเลี้ยงแพะในเขตตำบลสมเด็จเจริญ (ร้อยละ 50.0) รองลงมา คือ เขตตำบลหนองปรือ (ร้อยละ 45.3) และ เขตตำบลหนองปลาไหล (ร้อยละ 4.7) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 เพศของเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	จำนวน (N = 64)	ร้อยละ (%)
ชาย	51	79.7
หญิง	13	20.3
รวม	64	100.0

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 2 แสดงเพศของเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 79.7) และเกษตรกรเพศหญิง (ร้อยละ 20.3)

ตารางที่ 3 อายุของเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	จำนวน (N = 64)	ร้อยละ (%)
50 ปีขึ้นไป	31	48.4
40-49 ปี	18	28.1
30-39 ปี	11	17.2
ต่ำกว่า 30 ปี	4	6.3
รวม	64	100.0

จากตารางที่ 3 แสดงอายุของเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 48.4) รองลงมาคืออายุระหว่าง 40-49 ปี (ร้อยละ 28.1) อายุระหว่าง 30-39 ปี (ร้อยละ 17.2) และอายุต่ำกว่า 30 ปี (ร้อยละ 6.3) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ระดับการศึกษาของเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	จำนวน (N = 64)	ร้อยละ (%)
ชั้นประถมศึกษา (ป.4/ป.6)	48	75.0
มัธยมต้น (ม.3/มศ.3)	8	12.5
ต่ำกว่าชั้นประถม	4	6.3
มัธยมปลายหรือเทียบเท่า (ม.6/มศ.5)	3	4.7
ตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป	1	1.6
รวม	64	100.0

จากตารางที่ 4 ระดับการศึกษาของเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา (ป.4/ป.6) (ร้อยละ 75.0) รองลงมาคือ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3/มศ.3) (ร้อยละ 12.5) ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษา (ร้อยละ 6.3) ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ม.6/มศ.5/ปวช.) (ร้อยละ 4.7) และระดับปริญญาตรีขึ้นไป (ร้อยละ 1.6) ตามลำดับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5 อาชีพหลักของเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	จำนวน (N = 64)	ร้อยละ (%)
เกษตรกร (ปลูกพืช)	36	56.3
เกษตรกร (เลี้ยงสัตว์ เช่น โคเนื้อ ไก่เนื้อ)	18	28.1
รับจ้างทั่วไป	8	12.5
ค้าขาย	2	3.1
รวม	64	100.0

จากตารางที่ 5 แสดงอาชีพหลักของเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักคือเกษตรกร (ปลูกพืช) (ร้อยละ 56.3) รองลงมาคือ อาชีพเกษตรกร (เลี้ยงสัตว์ เช่น โคเนื้อ ไก่เนื้อ) (ร้อยละ 28.1) รับจ้างทั่วไป (ร้อยละ 12.5) และค้าขาย (ร้อยละ 3.1) ตามลำดับ

ตารางที่ 6 อาชีพรองของเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	จำนวน (N = 64)	ร้อยละ (%)
เกษตรกร (เลี้ยงแพะ)	64	100.0
รวม	64	100.0

จากตารางที่ 6 แสดงอาชีพรองของเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า เกษตรกรทั้งหมดประกอบอาชีพรอง คือ อาชีพเกษตรกร (เลี้ยงแพะ) (ร้อยละ 100)

ตารางที่ 7 รายได้ในการประกอบอาชีพของเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	จำนวน (N = 64)	ร้อยละ (%)
3,000-8,000 บาท	47	73.4
8,001-13,000 บาท	12	18.8
สูงกว่า 13,000 บาท	4	6.3
ต่ำกว่า 3,000 บาท	1	1.6
รวม	64	100.0

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 7 แสดงรายได้ในการประกอบอาชีพของเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 3,000-8,000 บาท (ร้อยละ 73.4) รองลงมาคือ ต่ำกว่า 8,000-13,000 บาท (ร้อยละ 18.8) สูงกว่า 13,000 บาท (ร้อยละ 6.3) และต่ำสุดอยู่ระหว่าง 3,000 บาท (ร้อยละ 1.6) ตามลำดับ

4.1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการเลี้ยงแพะในเชิงธุรกิจของเกษตรกร

ตารางที่ 8 จำนวนแพะของเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	จำนวน (N = 64)	ร้อยละ (%)
มากกว่า 100 ตัว	23	35.9
51-100 ตัว	18	28.1
20-50 ตัว	17	26.6
น้อยกว่า 20 ตัว	6	9.4
รวม	64	100.0

จากตารางที่ 8 แสดงจำนวนแพะของเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีแพะอยู่ในครอบครองมากกว่า 100 ตัว (ร้อยละ 35.9) รองลงมาคือ 51-100 ตัว (ร้อยละ 28.1) 20-50 ตัว (ร้อยละ 26.6) และ น้อยกว่า 20 ตัว (ร้อยละ 9.4) ตามลำดับ

ตารางที่ 9 ระยะเวลาในการประกอบอาชีพเลี้ยงแพะ

รายการ	จำนวน (N = 64)	ร้อยละ (%)
1 - 3 ปี	40	65.5
3 - 10 ปี	13	20.3
น้อยกว่า 1 ปี	10	15.6
มากกว่า 10 ปี	1	1.6
รวม	64	100.0

จากตารางที่ 9 แสดงระยะเวลาในการประกอบอาชีพเลี้ยงแพะ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเลี้ยงแพะเป็นเวลาระหว่าง 1-3 ปี (ร้อยละ 65.5) รองลงมาคือ 3-10 ปี (ร้อยละ 20.3) น้อยกว่า 1 ปี (ร้อยละ 15.6) และมากกว่า 10 ปี (ร้อยละ 1.6) ตามลำดับ

ตารางที่ 10 พันธุ์แพะของเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	จำนวน (N = 64)	ร้อยละ (%)
พันธุ์ลูกผสม	46	71.9
พันธุ์พื้นเมือง	7	10.9
พันธุ์แองโกลนูเบียน	5	7.8
พันธุ์บอร์	3	4.7
พันธุ์ชาแนน	3	4.7
รวม	64	100.0

จากตารางที่ 10 แสดงพันธุ์แพะของเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เลี้ยงแพะ พันธุ์ลูกผสม (พันธุ์แองโกลนูเบียนผสมพันธุ์พื้นเมือง) (ร้อยละ 71.9) รองลงมา คือ พันธุ์พื้นเมือง (ร้อยละ 10.9) พันธุ์แองโกลนูเบียน (ร้อยละ 7.8) และพันธุ์บอร์กับพันธุ์ชาแนน มีจำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 4.7) ตามลำดับ

ตารางที่ 11 วิธีการเลี้ยงแพะของเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	จำนวน (N = 64)	ร้อยละ (%)
ปล่อยลงแปลงหญ้า	53	82.8
เลี้ยงในคอก	11	17.2
รวม	64	100.0

จากตารางที่ 11 แสดงวิธีการเลี้ยงแพะของเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ เลี้ยงแพะแบบปล่อยลงแปลงหญ้า (ร้อยละ 82.8) และ เลี้ยงในคอก (ร้อยละ 17.2)

ตารางที่ 12 ลักษณะโรงเรียนที่ใช้เลี้ยงแพะ

รายการ	จำนวน (N = 64)	ร้อยละ (%)
ยกพื้นคอก	54	84.4
ไม่ยกพื้นคอก	10	15.6
รวม	64	100.0

จากตารางที่ 12 แสดงลักษณะโรงเรียนที่ใช้เลี้ยงแพะ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่สร้างโรงเรียนแบบยกพื้นคอก (ร้อยละ 84.4) และ สร้างโรงเรียนแบบไม่ยกพื้น (ร้อยละ 15.6)

ตารางที่ 13 ลักษณะพื้นคอกของโรงเรียนเลี้ยงแพะ

รายการ	จำนวน (N = 64)	ร้อยละ (%)
พื้นไม้ระแนงมีช่องระบายมูล	53	82.8
พื้นดิน	11	17.2
รวม	64	100.0

จากตารางที่ 13 แสดงลักษณะพื้นคอกของโรงเรียนเลี้ยงแพะ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่สร้างพื้นคอกโรงเรียนแบบพื้นไม้ระแนงมีช่องระบายมูล (ร้อยละ 82.8) และรองลงมาคือ พื้นดิน (ร้อยละ 17.2)

ตารางที่ 14 ลักษณะอาหารหยابที่ใช้เลี้ยงแพะ

รายการ	จำนวน (N = 64)	ร้อยละ (%)
หญ้าผสมถั่ว	56	87.5
หญ้า	4	6.3
สิ่งที่เหลือจากการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร	4	6.3
รวม	64	100.0

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 14 แสดงลักษณะอาหารหยาบที่ใช้เลี้ยงแพะ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้หญ้าผสมถั่วเลี้ยงแพะ (ร้อยละ 87.5) รองลงมาคือ และใช้หญ้าเลี้ยงแพะกับ ใช้สิ่งที่เหลือจากการเกษตร และอุตสาหกรรมเกษตรเลี้ยงแพะเท่ากัน (ร้อยละ 6.3) ตามลำดับ

ตารางที่ 15 แหล่งอาหารหยาบสำหรับการเลี้ยงแพะ

รายการ	จำนวน (N = 64)	ร้อยละ (%)
อาหารธรรมชาติ	52	81.3
เพาะปลูกเอง	12	18.7
รวม	64	100.0

จากตารางที่ 15 แสดงแหล่งอาหารหยาบสำหรับการเลี้ยงแพะ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้อาหารจากแหล่งธรรมชาติ (ร้อยละ 81.3) และได้จากการเพาะปลูกเอง (ร้อยละ 18.8)

ตารางที่ 16 แสดงพื้นที่แปลงหญ้าของเกษตรกร

รายการ	จำนวน (N = 64)	ร้อยละ (%)
ไม่มี	27	42.2
น้อยกว่า 10 ไร่	23	35.9
10-20 ไร่	8	12.5
มากกว่า 20 ไร่	6	9.4
รวม	64	100.0

จากตารางที่ 16 แสดงพื้นที่แปลงหญ้าของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีพื้นที่แปลงหญ้า (ร้อยละ 42.2) รองลงมาคือ มีพื้นที่แปลงหญ้าน้อยกว่า 10 ไร่ (ร้อยละ 35.9) มีพื้นที่แปลงหญ้า อยู่ระหว่าง 10-20 (ร้อยละ 12.5) และมีพื้นที่แปลงหญ้ามากกว่า 20 ไร่ (ร้อยละ 9.4) ตามลำดับ

ตารางที่ 17 การใช้อาหารชั้นในการเลี้ยงแพะ

รายการ	จำนวน (N = 64)	ร้อยละ (%)
ไม่ให้อาหารชั้น	47	73.4
ซื้ออาหารสำเร็จรูป	17	26.6
รวม	64	100.0

จากตารางที่ 17 แสดงการใช้อาหารชั้นในการเลี้ยงแพะ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ให้อาหารชั้น (ร้อยละ 73.4) และ ซื้ออาหารสำเร็จรูปและผสมอาหารเอง (ร้อยละ 26.6)

ตารางที่ 18 ชนิดของแร่ธาตุที่ใช้ในการเลี้ยงแพะ

รายการ	จำนวน (N = 64)	ร้อยละ (%)
แร่ธาตุก้อน	50	78.1
เกลือเม็ด	13	20.3
ไม่เสริมแร่ธาตุ	1	1.6
รวม	64	100.0

จากตารางที่ 18 แสดงชนิดของแร่ธาตุที่ใช้ในการเลี้ยงแพะ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้แร่ธาตุก้อนในการเลี้ยงแพะ (ร้อยละ 78.1) รองลงมาคือ เกลือเม็ด (ร้อยละ 20.3) และเกษตรกรไม่มีการเสริมแร่ธาตุในการเลี้ยงแพะ (ร้อยละ 1.6) ตามลำดับ

ตารางที่ 19 โรคที่พบบ่อยที่สุดในการเลี้ยงแพะ

รายการ	จำนวน (N = 64)	ร้อยละ (%)
โรคไข้หวัดและท้องเสีย	29	45.3
โรคท้องอืด	18	28.1
โรคปากและเท้าเปื่อย	16	25.0
โรคปอดบวม	1	1.6
รวม	64	100.0

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 19 แสดงโรคที่พบมากที่สุดในการเลี้ยงแพะ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จะพบโรคไข้หวัดและท้องเสีย มากที่สุดคือ (ร้อยละ 45.3) รองลงมา คือ โรคท้องอืด (ร้อยละ 28.1) โรคปากและเท้าเปื่อย (ร้อยละ 26.6) และโรคปอดบวม (ร้อยละ 1.6) ตามลำดับ

ตารางที่ 20 การทำวัคซีนป้องกันโรคและชนิดของวัคซีน

รายการ	จำนวน (N = 64)	ร้อยละ (%)
มี	41	64.1
ไม่มี	23	35.9
โรคปากและเท้าเปื่อย	(37)	(90.2)
โรคแท้งติดต่อ	(4)	(9.8)

จากตารางที่ 20 แสดงการทำวัคซีนป้องกันโรคและชนิดของวัคซีน พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการจัดทำวัคซีนป้องกันโรคให้กับแพะ (ร้อยละ 64.1) และเกษตรกรส่วนใหญ่ทำวัคซีนป้องกันโรค โรคปากและเท้าเปื่อย (ร้อยละ 90.2) และโรคแท้งติดต่อ (ร้อยละ 9.8)

ตารางที่ 21 การจัดการถ่ายพยาธิแพะ

รายการ	จำนวน (N = 64)	ร้อยละ (%)
มี	54	84.4
ไม่มี	10	15.6
รวม	64	100.0

จากตารางที่ 21 แสดงการจัดการถ่ายพยาธิ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการจัดการถ่ายพยาธิ (ร้อยละ 84.4) และไม่มีการถ่ายพยาธิ (ร้อยละ 15.6)

ตารางที่ 22 วิธีการจัดการเมื่อแพะป่วย

รายการ	จำนวน (N = 64)	ร้อยละ (%)
รักษาเอง โดยการศึกษาคู่มือ	60	93.8
ตามสัตวแพทย์รักษา	3	4.6
ไม่มีการดำเนินการใด ๆ	1	1.6
รวม	64	100.0

จากตารางที่ 22 แสดงวิธีการจัดการเมื่อแพะป่วย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการจัดการรักษาแพะที่ป่วยเอง โดยการศึกษาคู่มือ (ร้อยละ 93.8) รองลงมาคือ ตามสัตวแพทย์รักษา (ร้อยละ 4.6) และไม่มีการดำเนินการใด ๆ (ร้อยละ 1.6) ตามลำดับ

ตารางที่ 23 การจัดการแพะตายในฟาร์ม

รายการ	จำนวน (N = 64)	ร้อยละ (%)
ฝัง	45	70.3
เผา	11	17.1
นำไปรับประทาน/จำหน่าย	4	6.3
ยังไม่พบแพะตายในฟาร์ม	4	6.3
รวม	64	100.0

จากตารางที่ 23 แสดงการจัดการแพะตายในฟาร์ม พบว่า เกษตรกรสามในสี่มีการจัดการเมื่อแพะตายโดยการฝัง (ร้อยละ 70.3) รองลงมาคือ นำไปเผา (ร้อยละ 17.1) และน้อยที่สุดคือนำไปรับประทานและจำหน่าย และยังไม่พบแพะตายในฟาร์ม เท่ากัน (ร้อยละ 6.3) ตามลำดับ

ตารางที่ 24 แหล่งความรู้ที่เกษตรกรได้รับเกี่ยวกับการเลี้ยงแพะ

รายการ	จำนวน (N = 64)	ร้อยละ (%)
สอบถามเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ	36	56.3
วิทยากรมาให้ความรู้	15	23.4
จากเอกสารและสื่อต่าง ๆ	13	20.3
รวม	64	100.0

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 24 แสดงแหล่งความรู้ที่เกษตรกรได้รับเกี่ยวกับการเลี้ยงแพะ พบว่า เกษตรกรมากกว่าครึ่งหนึ่งได้รับความรู้จากการสอบถามเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะรายอื่น (ร้อยละ 56.3) รองลงมา เกษตรกรได้รับความรู้จากวิทยากรมาให้ความรู้ (ร้อยละ 23.4) และจากเอกสาร และสื่อต่าง ๆ (ร้อยละ 20.3) ตามลำดับ

ตารางที่ 25 ผลการดำเนินการจำหน่ายแพะของเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	จำนวน (N = 64)	ร้อยละ (%)
มีตลาดแน่นอน	59	92.2
ไม่มีตลาดแน่นอน	5	7.8
รวม	64	100.0

จากตารางที่ 25 แสดงผลการดำเนินการจำหน่ายแพะของเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า เกษตรกรเกือบทั้งหมดมีตลาดในการจำหน่ายแพะที่แน่นอน (ร้อยละ 92.2) และไม่มีตลาดในการจำหน่ายแพะที่แน่นอน (ร้อยละ 7.8)

ตารางที่ 26 แรงจูงใจในการตัดสินใจเลี้ยงแพะของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ

รายการ	จำนวน (N = 64)	ร้อยละ (%)
มีความสนใจและทดลองเลี้ยง	42	65.6
เลี้ยงตามผู้อื่น	17	26.6
รัฐบาลส่งเสริมให้เลี้ยงซึ่งมีราคาดี	3	4.7
เป็นอาชีพดั้งเดิมสืบทอดกันมา	2	3.1
รวม	64	100.0

จากตารางที่ 26 แสดงแรงจูงใจในการตัดสินใจเลี้ยงแพะของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีแรงจูงใจจากมีความสนใจเองและทดลองเลี้ยง (ร้อยละ 65.6) รองลงมาคือ เลี้ยงตามผู้อื่น (ร้อยละ 26.6) รัฐบาลส่งเสริมให้เลี้ยงซึ่งมีราคาดี (ร้อยละ 4.7) และเป็นอาชีพดั้งเดิม (ร้อยละ 3.1) ตามลำดับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาทั่วไปของการเลี้ยงแพะเชิงธุรกิจของเกษตรกร

ตารางที่ 27 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาทั่วไปในการเลี้ยงแพะเชิงธุรกิจของเกษตรกร

รายการ	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
	5 จำนวน (%)	4 จำนวน (%)	3 จำนวน (%)	2 จำนวน (%)	1 จำนวน (%)			
1. ท่านให้ความสำคัญในการจัดการ ความสะอาดฟาร์มเลี้ยงแพะระดับใด	28 (43.8)	29 (45.3)	7 (10.9)	-	-	4.33	.668	มาก
2. ท่านคิดว่ามีความจำเป็นในการเสริม อาหารข้นและแร่ธาตุในระดับใด	10 (15.6)	40 (62.5)	10 (15.6)	4 (6.3)	-	3.88	.745	มาก
3. ท่านให้ความสำคัญในการสำรอง อาหารไว้ใช้ในฤดูที่ขาดแคลนระดับ ใด	13 (20.3)	28 (43.8)	12 (18.8)	10 (15.6)	1 (1.6)	3.66	1.027	มาก
4. ท่านให้ความสำคัญกับการจัดการ สิ่งแวดล้อมในการทำฟาร์ม	1 (1.6)	44 (68.8)	13 (20.3)	6 (9.4)	-	3.63	.678	มาก
5. ท่านขาดแคลนเงินทุนในการเลี้ยง แพะ	2 (3.1)	22 (34.4)	35 (54.7)	4 (6.3)	1 (1.6)	3.31	.710	ปานกลาง
6. ท่านประสบปัญหาเรื่องพันธุ์และการ ปรับปรุงพันธุ์แพะที่เหมาะสม	4 (6.3)	27 (42.2)	12 (18.8)	20 (31.3)	1 (1.6)	3.20	1.011	ปานกลาง
7. ท่านขาดแคลนความรู้และข้อมูลใน การเลี้ยงแพะ	1 (1.6)	17 (26.6)	22 (34.4)	23 (35.9)	1 (1.6)	2.98	.917	ปานกลาง
8. ท่านให้ความสำคัญในการจัดการ ฟาร์มท่านประสบปัญหาเรื่องโรค และพยาธิมากน้อยระดับใด	-	8 (12.5)	17 (26.6)	35 (54.7)	4 (6.3)	2.45	.795	น้อย
9. ท่านประสบปัญหาเกี่ยวกับแรงงานที่ ใช้ในการเลี้ยงแพะ	1 (1.6)	6 (9.4)	6 (9.4)	39 (60.9)	12 (18.8)	2.14	.889	น้อย
10. ท่านประสบปัญหาเรื่องตลาดและ การจำหน่ายในระดับใด	1 (1.6)	-	10 (15.6)	25 (39.1)	28 (43.8)	1.77	.831	น้อย

หมายเหตุ

ระดับคะแนนเฉลี่ย	ค่าคะแนน	ระดับความคิดเห็น
4.50 - 5.00	5	มากที่สุด
3.50 - 4.49	4	มาก
2.50 - 3.49	3	ปานกลาง
1.50 - 2.49	2	น้อย
1.00 - 1.49	1	น้อยที่สุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 27 แสดงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาทั่วไปในการเลี้ยงแพะเชิงธุรกิจของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะในเขตอำเภอหนองปรือมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาทั่วไปในการเลี้ยงแพะเชิงธุรกิจในระดับมากที่สุดทั้งหมด 4 รายการ ดังนี้ เกษตรกรให้ความสำคัญในการจัดการความสะอาดฟาร์มเลี้ยงแพะ ($\bar{X} = 4.33$) เกษตรกรคิดว่าจะมีความจำเป็นในการเสริมอาหารข้นและแร่ธาตุ ($\bar{X} = 3.88$) เกษตรกรให้ความสำคัญในการสำรองอาหารไว้ใช้ในฤดูที่ขาดแคลน ($\bar{X} = 3.66$) และเกษตรกรให้ความสำคัญกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในการทำฟาร์ม ($\bar{X} = 3.63$)

เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะในเขตอำเภอหนองปรือมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาทั่วไปในการเลี้ยงแพะเชิงธุรกิจในระดับปานกลางทั้งหมด 3 รายการ ดังนี้ เกษตรกรขาดแคลนเงินทุนในการเลี้ยงแพะ ($\bar{X} = 3.31$) เกษตรกรประสบปัญหาเรื่องพันธุ์และการปรับปรุงพันธุ์แพะที่เหมาะสม ($\bar{X} = 3.20$) และท่านขาดแคลนความรู้และข้อมูลในการเลี้ยงแพะ ($\bar{X} = 2.98$) และเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะในเขตอำเภอหนองปรือมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาทั่วไปในการเลี้ยงแพะเชิงธุรกิจในระดับน้อยทั้งหมด 3 รายการ ดังนี้ เกษตรกรให้ความสำคัญในการจัดการฟาร์มท่านประสบปัญหาเรื่องโรคและพยาธิ ($\bar{X} = 2.45$) เกษตรกรประสบปัญหาเกี่ยวกับแรงงานที่ใช้ในการเลี้ยงแพะ ($\bar{X} = 2.14$) และเกษตรกรประสบปัญหาเรื่องตลาดและการจำหน่าย ($\bar{X} = 1.77$)

4.2 วิจัยผล

จากการผลการศึกษาวิจัย พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะส่วนใหญ่ในเขตอำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง มีระดับการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี โดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร เช่น การปลูกพืชเป็นอาชีพหลัก ซึ่งมีรายได้ค่อนข้างต่ำ โดยเฉลี่ยแล้วอยู่ที่ 3,000-8,000 บาทต่อเดือน และประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์คือเลี้ยงแพะเป็นอาชีพรอง เพราะเกษตรกรมีความคิดเห็นว่า การปลูกพืชในอาชีพหลักได้ผลผลิตและรายได้น้อย เนื่องจากประสบกับปัญหาภัยแล้ง แต่จะเลิกกิจการทั้งหมดที่ทำอยู่เพื่อประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์อย่างเดียวก็ไม่ได้เพราะเป็นอาชีพที่ดำเนินกิจการมานานแล้ว และเกษตรกรยังมีความไม่แน่ใจในความเสี่ยงต่อการขาดทุนซ้ำซากอีกด้วย แต่เกษตรกรได้สังเกตเห็นว่าสัตว์เลี้ยงประเภทแพะเป็นสัตว์ที่เลี้ยงง่าย ใช้แรงงานน้อยให้ผลผลิตเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับ สมเกียรติ สายธนู (2528: 1) ที่รายงานไว้ว่า โดยทั่วไปเกษตรกรไม่เลี้ยงแพะเป็นอาชีพหลักแต่เป็นอาชีพผสมผสานอยู่กับอาชีพหลักทางการเกษตรอย่างอื่นเช่น การทำสวน ทำไร่ ทำนา และประมง เป็นต้น เกษตรกรส่วนใหญ่จะมีพื้นที่ในการดำเนินกิจการน้อยและมีรายได้ต่ำแต่ปัจจุบันแพะเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่กำลังเป็นที่นิยมเลี้ยง ประกอบกับแพะเป็นสัตว์ที่เลี้ยงง่าย มีรายได้ค่อนข้างสูง ตลอดจนเป็นแหล่งอาหารโปรตีนได้เป็นอย่างดี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เกษตรกรรมแพะในฟาร์มมากกว่า 100 ตัวขึ้นไปเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากเกษตรกรสนใจหันมาประกอบอาชีพเลี้ยงแพะมากขึ้น ซึ่งในปัจจุบันการจำหน่ายแพะยังยังไม่เพียงพอกับความต้องการของตลาด ประกอบกับแพะเป็นสัตว์ที่ขยายพันธุ์เร็วให้ผลผลิตสูง จึงมีการผลิตแพะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่ยังสามารถหาแรงงานในครอบครัวเลี้ยงได้ ไม่จำเป็นต้องจ้างแรงงาน เกษตรกรเริ่มเลี้ยงมาเป็นระยะเวลา 1-3 ปี และ พันธุ์แพะที่เกษตรกรนิยมเลี้ยงมากที่สุดคือ พันธุ์แพะลูกผสม ระหว่าง แองโกลนูเบียกับพันธุ์พื้นเมือง เนื่องจากสามารถให้ผลผลิตที่ดีและยังทนกับสภาพภูมิอากาศทั่วไปได้ดีซึ่งสอดคล้องกับ ธีรพงศ์ ธีรภัทรสกุล (2536: 10) ที่ได้รายงานไว้ว่า การเลี้ยงแพะยังคงมีแนวโน้มไปสู่ฟาร์มขนาดใหญ่ เช่นเดียวกับกิจการ การเลี้ยงสัตว์ชนิดอื่น ๆ การพัฒนาด้านโภชนาการ และการปรับปรุงพันธุ์จะช่วยให้ปริมาณน้ำนมและเนื้อเพิ่มขึ้น ขณะที่อุตสาหกรรมการเลี้ยงแพะของโลกมีความก้าวหน้าทางเทคนิคมากขึ้น ย่อมมีประโยชน์ต่อการพัฒนาให้แพะเป็นแหล่งป้อนอาหารที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพสูงต่อประชากรของมนุษย์ที่กำลังเพิ่มขึ้น ประกอบกับแพะเป็นสัตว์ที่ให้ผลผลิตสูง และขยายพันธุ์อย่างรวดเร็ว และสอดคล้องกับ สมเกียรติ สายธนู (2528: 23-28) ได้กล่าวว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะส่วนใหญ่ค่อนข้างยากจนมีเนื้อที่ค่อนข้างน้อย ฉะนั้นการเลี้ยงแพะเพื่อเป็นอาชีพเสริมเป็นลักษณะที่ไม่ต้องลงทุนในรูปแบบตัวเงินแต่จะลงทุนในรูปแบบแรงงานในเวลาวางแทนแต่ถ้าไรที่จะ ได้จากการลงทุนจะสะสมไปในตัวอย่างไรก็ดี เป็นไปตามรูปแบบธนาคารออมสินของชาวชนบท และให้คำอธิบายเกี่ยวกับผลผลิตของแพะลูกผสม ลักษณะบางอย่างที่มีผลทางเศรษฐกิจโดยตรงและเห็น ได้ชัด เช่น ปริมาณน้ำนม เนื้อ นอกจากนี้ยังมีลักษณะอื่นอีกมากมายที่มีผลต่อความสำคัญเกี่ยวข้องกับผลผลิตแพะในทางอ้อม

เกษตรกรส่วนใหญ่ เลี้ยงแพะแบบปล่อยแปลงหญ้าและเลี้ยงในคอก ซึ่งเกษตรกรจะสร้างโรงเรือนแบบยกพื้นคอก โดยใช้พื้นไม้ระแนงมีช่องระบายมูลและพื้นดิน ซึ่งสอดคล้องกับ เอกชัย พลฤกษ์อำไพ (2546: 65) ที่รายงานไว้ว่า การเลี้ยงแพะแบบปล่อยเป็นวิธีการเลี้ยงที่นิยมมากที่สุดในขณะนี้สำหรับผู้เลี้ยงแพะในประเทศไทย เนื่องจากเป็นวิธีการเลี้ยงแบบง่าย ๆ และมีการลงทุนต่ำที่สุด ส่วนโรงเรือนจะเป็นแบบยกพื้นคอก เนื่องจากสะดวกในการเก็บกวาดและเป็นการป้องกันโรคและพยาธิ รวมทั้งสุนัข และยังสอดคล้องกับ ถวัลย์ วรรณกุล (2547: 41) ที่รายงานไว้ว่า แพะเป็นสัตว์ที่ชอบป็นป่ายกระโดดขึ้นลงอยู่เสมอ โรงเรือนแพะจำเป็นต้องยกพื้นให้สูงจากพื้นดินประมาณ 1-1.5 เมตร แพะพื้นคอกของโรงเรือนส่วนใหญ่เป็นพื้นไม้ระแนงเป็นช่องระบายมูลเพื่อให้มูลร่วงลงสู่ด้านล่างเพื่อสะดวกต่อการจัดการสุขาภิบาล

เกษตรกรใช้อาหารหยาบ คือหญ้าผสมถั่วเป็นอาหารหลักสำหรับเลี้ยงแพะ ซึ่งหาได้จากแหล่งธรรมชาติ ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่จะไม่มีพื้นที่แปลงหญ้า เนื่องจากเกษตรกรมีพื้นที่ในการประกอบอาชีพน้อย และสอดคล้องกับ สมเกียรติ สายธนู (2528: 167) ที่รายงานไว้ว่า อาหาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่แพะชอบมีหญ้า พืชตระกูลถั่ว และใบไม้หลายชนิดซึ่งปลูกขึ้นได้ดีในประเทศไทยเรา แต่การเกษตรกรในประเทศกำลังพัฒนามีความเป็นอยู่ค่อนข้างยากจน ในสถานการณ์เช่นนี้เกษตรกรจึงไม่กล้าเสี่ยงต่อการลงทุน พร้อมกันนั้นก็ไม่มีอาหารเสริมอาหารชั้น เพราะถือว่าได้รับอาหารหยาดก็เพียงพอแล้ว แต่มีการเสริมแร่ธาตุก้อนให้กับแพะ เพื่อให้แพะได้รับแร่ธาตุที่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2546: 12) ที่รายงานไว้ว่า สำหรับแร่ธาตุที่ให้แพะกิน ผู้เลี้ยงควรจะใช้แร่ธาตุก้อนสำเร็จที่มีขายอยู่ให้แพะกิน ซึ่งจำเป็นสำหรับการเจริญเติบโต การสร้างโครงสร้างแพะรุ่น และเสริมสร้างความสมบูรณ์พันธุ์มากขึ้น ส่วนโรคที่พบมากที่สุดในการเลี้ยงแพะคือ โรคท้องเสีย และท้องอืด แต่เกษตรกรก็มีวิธีการรักษาโดยใช้ยาควบคู่กับคู่มือการรักษาของโรคนี้เป็นประจำ ทำให้โรคนี้อาจไม่ส่งผลร้ายแรงกับเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะมากนัก ประกอบกับผู้เลี้ยงได้จัดการวางแผนโปรแกรมการฉีดวัคซีนตามกำหนด โดยมีหน่วยงานรัฐบาล คือ สำนักปศุสัตว์อำเภอ สนับสนุนให้มีการฉีดวัคซีน เช่น โรคปากและเท้าเปื่อย และแท้งติดต่อ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการถ่ายพยาธิเพื่อเป็นการป้องกันพยาธิ และ จัดการวางแผนการถ่ายพยาธิที่มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับ ถวัลย์ วรรณกุล (2547: 133) ที่รายงานไว้ว่า แพะทุกตัวควรได้รับการฉีดวัคซีนป้องกัน โรคระบาดที่สำคัญ เช่น แอนแทรกซ์ ปากและเท้าเปื่อย แท้งติดต่อ และบาดทะยัก เป็นต้น และควรได้รับการถ่ายพยาธิตามโปรแกรมเสมอ และเมื่อแพะป่วยเกษตรกรจะทำการรักษาเองโดยการศึกษาคู่มือ เนื่องจากการหาสัตวแพทย์มารับรักษาได้ยาก แต่เมื่อแพะตายเกษตรกรจะจัดการฝัง เพื่อป้องกันการระบาดของโรค ซึ่งสอดคล้องกับ สมเกียรติ สายธนู (2528: 167) ที่รายงานไว้ว่า เมื่อสังเกตเห็นว่ามีแพะป่วยควรรีบแยกแพะออกจากฝูง เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรค ไปยังแพะตัวอื่นในฝูง ขณะเดียวกันก็ต้องรีบวินิจฉัย และรักษาโรคนั้นโดยเร็วก่อนที่แพะจะตาย หรือมีโรคแทรกซ้อน แหล่งความรู้ที่เกษตรกรได้รับ มาจากการสอบถามเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ เนื่องจากขาดวิทยากรมาให้ความรู้ ช่องทางการจำหน่ายน่าสนใจเพราะ มีตลาดที่แน่นอน เนื่องจากผลิตออกมาทำไรฟอดีก็จะรับหมด และยังได้รับผลตอบแทนในราคาที่น่าสนใจ

ความคิดเห็นของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ พบว่า เกษตรกรเล็งเห็นความสำคัญเรื่องความสะอาดของโรงเรือน ในระดับมาก 4 รายการ คือ เกษตรกรให้ความสำคัญในการจัดการความสะอาดฟาร์มเลี้ยงแพะ เกษตรกรคิดว่ามีความจำเป็นในการเสริมอาหารชั้นและแร่ธาตุ เกษตรกรให้ความสำคัญในการสำรองอาหารไว้ใช้ในฤดูที่ขาดแคลนและเกษตรกรให้ความสำคัญกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในการทำฟาร์ม เนื่องจากเกษตรกรมีความตระหนักถึงสุขาภิบาลของการเลี้ยงแพะ มากขึ้น รวมทั้งการจัดการสารอาหารที่สำคัญให้แพะ ซึ่งเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการเลี้ยงให้เจริญเติบโตเร็วกว่าปกติ รวมทั้งมีการสำรองอาหารไว้ใช้ในฤดูที่ขาดแคลน เนื่องจากเมื่อถึงฤดูแล้งสภาพพื้นที่ทั่วไปจะแห้งแล้งมาก พร้อมกันนั้นเกษตรกรยังให้ความสำคัญเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในการจัดการสิ่งแวดล้อมในการทำฟาร์มอยู่ในระดับมาก ซึ่งถือได้ว่าเป็นจรรยาบรรณ เป็นความรับผิดชอบของ ผู้ประกอบกิจการด้วย ส่วนปัญหาเรื่องพันธุ์และการปรับปรุงพันธุ์ที่เหมาะสม เกษตรกรให้ความสำคัญในระดับปานกลาง เนื่องจากเกษตรกรขาดพันธุ์แพะที่ดี เพราะมีราคาแพง จึงต้องการ ที่จะปรับปรุงพันธุ์ จึงต้องการให้รัฐบาลให้การส่งเสริม และสนับสนุน หาแพะพันธุ์ดี มาให้เป็นพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ ส่วนเรื่องเกษตรกรขาดเงินทุนในการเลี้ยงแพะอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากการลงทุนไม่สูงมากนักทำให้เกษตรกรสามารถที่จะสู้ราคาได้ ดังนั้นเกษตรกรจึงมีการลงทุนในเบื้องต้นไม่มาก และขยายการลงทุนเพิ่มขึ้นต่อไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ สภาพทั่วไปของการเลี้ยงแพะในเชิงธุรกิจ และศึกษาปัญหาทั่วไปและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของการเลี้ยงแพะในเชิงธุรกิจของเกษตรกร อำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี ผู้ศึกษาวิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการส่งเครื่องมือเพื่อการวิจัยทางไปรษณีย์ และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยเก็บข้อมูลจากเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะในเขตอำเภอหนองปรือรวมทั้งหมด 64 รายคิดเป็น ร้อยละ 100 หลังจากนั้นผู้ศึกษาวิจัยนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

5.1.1 ข้อมูลสภาพพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ

ข้อมูลสภาพพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ ในเขตอำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะครึ่งหนึ่งเลี้ยงแพะในเขตตำบลสมเด็จเจริญ (ร้อยละ 50.0) รองลงมา คือ เขตตำบลหนองปรือ (ร้อยละ 45.3) และ เขตตำบลหนองปลาไหล (ร้อยละ 4.7) ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 79.7) มีอายุ 50 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 48.4) รองลงมามีอายุระหว่าง 40-49 ปี ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา (ป.4/ป.6) (ร้อยละ 75.0) ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักคือเกษตรกรรวมประเภทปลูกพืช (ร้อยละ 56.3) รองลงมาคือ อาชีพเกษตรกรรวมประเภทเลี้ยงสัตว์ เช่น โคเนื้อ ไก่เนื้อ (ร้อยละ 28.1) ซึ่งทั้งหมดประกอบอาชีพเลี้ยงแพะ (ร้อยละ 100) เป็นอาชีพรอง ซึ่งเกษตรกรสามในสี่มีรายได้รวมทั้งหมดอยู่ระหว่าง 3,000-8,000 บาท (ร้อยละ 73.4)

5.1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการเลี้ยงแพะในเชิงธุรกิจของเกษตรกร

ข้อมูลเกี่ยวกับการเลี้ยงแพะในเชิงธุรกิจของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีแพะอยู่ในครอบครองมากกว่า 100 ตัว (ร้อยละ 35.9) เกษตรกรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเลี้ยงแพะเป็นเวลาระหว่าง 1-3 ปี (ร้อยละ 65.5) ส่วนใหญ่เลี้ยงแพะ พันธุ์ลูกผสม (พันธุ์เอง โกลนุเบียผสมพันธุ์พื้นเมือง) (ร้อยละ 71.9) รองลงมาคือ พันธุ์พื้นเมือง (ร้อยละ 10.9) ส่วนใหญ่เลี้ยงแพะแบบปล่อยแปลงหญ้า (ร้อยละ 82.8) และเลี้ยงในคอก (ร้อยละ 17.2) ซึ่งส่วนใหญ่เกษตรกร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จะสร้างโรงเรือนแบบยกพื้นคอก (ร้อยละ 84.4) โดยใช้พื้นไม้ระแนงมีช่องระบายมูล (ร้อยละ 82.8) และพื้นดิน (ร้อยละ 17.2)

เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้หญ้าผสมถั่วเลี้ยงแพะ (ร้อยละ 87.5) รองลงมาคือ ใช้หญ้าเลี้ยงแพะกับใช้สิ่งที่เหลือจากการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรเลี้ยงแพะเท่ากัน (ร้อยละ 6.3) ตามลำดับ ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้อาหารจากแหล่งธรรมชาติ (ร้อยละ 81.3) และได้จากการเพาะปลูกเอง (ร้อยละ 18.8) มีพื้นที่แปลงหญ้าน้อยกว่า 10 ไร่ (ร้อยละ 35.9) สำหรับเป็นแปลงปลูกหญ้าเลี้ยงแพะ นอกจากนี้แล้วเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้ให้อาหารชั้นแก่แพะ (ร้อยละ 73.4) แต่จะซื้ออาหารสำเร็จรูป และทำการผสมอาหารใช้เอง (ร้อยละ 26.6) รวมทั้งส่วนใหญ่ใช้แร่ธาตุก่อนในการเลี้ยงแพะ (ร้อยละ 78.1)

โรคที่พบมากที่สุดในการเลี้ยงแพะส่วนใหญ่จะพบโรคไข้หวัดและท้องเสียมากที่สุด (ร้อยละ 45.3) รองลงมา คือ โรคท้องอืด (ร้อยละ 28.1) โรคปากและเท้าเปื่อย (ร้อยละ 26.6) และโรคปอดบวม (ร้อยละ 1.6) ตามลำดับซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่มีการจัดทำวัคซีนป้องกันโรคให้กับแพะ (ร้อยละ 64.1) โดยทำวัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อย (ร้อยละ 90.2) และโรคแท้งติดต่อ (ร้อยละ 9.8) และมีการจัดการถ่ายพยาธิ พบว่า เกษตรกร (ร้อยละ 84.4) นอกจากนี้แล้วเกษตรกรมีการจัดการรักษาแพะที่ป่วยเอง โดยการศึกษาคู่มือ (ร้อยละ 93.8) และมีการจัดการเมื่อแพะตายโดยการฝัง (ร้อยละ 70.3) มากที่สุด

เกือบทั้งหมดมีตลาดในการจำหน่ายแพะที่แน่นอน (ร้อยละ 92.2) เกษตรกรส่วนใหญ่มีแรงจูงใจจากมีความสนใจเองและทดลองเลี้ยง (ร้อยละ 65.6) โดยได้รับเกี่ยวกับการเลี้ยงแพะพบว่า เกษตรกรมากกว่าครึ่งหนึ่งได้รับความรู้จากการสอบถามเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะรายอื่น (ร้อยละ 56.3) รองลงมาเกษตรกรได้รับความรู้จากวิทยากรมาให้ความรู้ (ร้อยละ 23.4) และจากเอกสาร และสื่อต่าง ๆ (ร้อยละ 20.3) ตามลำดับ

5.1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาทั่วไปของการเลี้ยงแพะเชิงธุรกิจของเกษตรกร

ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาทั่วไปของการเลี้ยงแพะเชิงธุรกิจของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะในเขตอำเภอหนองปรือ มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาทั่วไปในการเลี้ยงแพะเชิงธุรกิจในระดับมากที่สุดทั้งหมด 4 รายการ ดังนี้ เกษตรกรให้ความสำคัญในการจัดการความสะอาดฟาร์มเลี้ยงแพะ เกษตรกรคิดเห็นว่ามีอุปสรรคในการเสริมอาหารชั้น และแร่ธาตุ เกษตรกรให้ความสำคัญในการสำรองอาหารไว้ใช้ในฤดูที่ขาดแคลน และเกษตรกรให้ความสำคัญกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในการทำฟาร์ม

เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะในเขตอำเภอหนองปรือมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาทั่วไปในการเลี้ยงแพะเชิงธุรกิจในระดับปานกลางทั้งหมด 3 รายการ ดังนี้ เกษตรกรขาดแคลน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เงินทุนในการเลี้ยงแพะ เกษตรกรประสบปัญหาเรื่องพันธุ์และการปรับปรุงพันธุ์แพะที่เหมาะสม และเกษตรกรขาดแคลนความรู้และข้อมูลในการเลี้ยงแพะ และเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะในเขตอำเภอหนองปรือ มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาทั่วไปในการเลี้ยงแพะเชิงธุรกิจในระดับน้อยทั้งหมด 3 รายการ ดังนี้ เกษตรกรให้ความสำคัญในการจัดการฟาร์มทำนุประสบปัญหาเรื่องโรค และพยาธิ เกษตรกรประสบปัญหาเกี่ยวกับแรงงานที่ใช้ในการเลี้ยงแพะ และเกษตรกรประสบปัญหาเรื่องตลาดและการจำหน่าย

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ให้พร้อม เช่น การวางแผนสำรวจ สภาพการเลี้ยงแพะทั่วไป การออกแบบสอบถาม สภาพพื้นที่ในการสำรวจ และแหล่งข้อมูลที่จะช่วยส่งเสริมในการสำรวจ ทำให้ผู้ออกสำรวจประหยัดเวลา ประกอบกับมีข้อมูลในการสำรวจถูกต้องมากยิ่งขึ้น มีความสะดวกต่อการดำเนินงานและสามารถแนะนำเกษตรกรให้เกิดการพัฒนาต่อไป
2. ควรติดต่อกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมปศุสัตว์ กรมส่งเสริมการเกษตร และกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่นั้น ๆ เพื่อสะดวกในการออกสำรวจ และเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กับ หน่วยงานทางราชการอีกด้วย
3. ควรศึกษาข้อปฏิบัติในการสำรวจและการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อเป็นแนวทางให้เกิดความชำนาญในการออกสำรวจ และผู้สำรวจควรแต่งกายให้สุภาพเรียบร้อยประกอบด้วย มีความนอบน้อมต่อเกษตรกรผู้ให้ข้อมูลเพื่อการวิจัย

5.2.2 ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

1. นักวิชาการ และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการเลี้ยงแพะ เพราะในปัจจุบันเอกสารและข้อมูลการเลี้ยงแพะในประเทศไทยยังมีน้อยมาก ประกอบกับข้อมูลที่มีอยู่ก็มีมานานมากแล้ว
2. หน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานเอกชน ควรมีการส่งเสริมในด้านการจัดหางบประมาณ วัสดุ และอุปกรณ์ในการสำรวจ ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยส่งเสริมให้การศึกษา และวิจัยเกี่ยวกับการเลี้ยงแพะ ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพมากที่สุด

บรรณานุกรม

- ถวัลย์ วรรณกุล. 2547. การเลี้ยงแพะและการรักษาโรคแพะ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สัตว์เศรษฐกิจแมกกาซีน. 160 น.
- ชานินทร์ ศิลปจารุ. 2549. การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ SPSS. กรุงเทพฯ: บริษัท วี. อินเตอร์ พรินท์. 439 น.
- ธีรพงษ์ ธีรภัทรสกุล. 2536. การเลี้ยงแพะเชิงธุรกิจ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. แปลจาก Wilkinson, J.M. 1982. Goat Production: Some Possibilities for Goat Production in the UK MAFF. 195 P.
- มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์. 2546. สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคกลาง. กรุงเทพฯ: บริษัทสยามเฟรส เมินจามีนท์ จำกัด. 3,884 น.
- ลิขิต เอียดแก้ว. 2541. การเลี้ยงแพะ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ประณีตเจริญบุลล็อกและ-การพิมพ์. 63 น.
- ศูนย์บริการศึกษาเฉพาะกิจมม มสธ. 2542. “ข้อมูลท้องถิ่น อ.หนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี”. กาญจนบุรี. (อัดสำเนา)
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2545. สัตว์โลก. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สุรวิวัฒน์. 128 น.
- สมเกียรติ สายธนู. 2528. การเลี้ยงแพะ. สงขลา: ภาควิชาวิทยาศาสตร์ คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 160 น.
- ส่วนระบบการปกครองท้องที่สำนักงานการบริหารการปกครอง. 2546. ทำเนียบท้องที่. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อาสาสมัครชาตินแดนกรมการปกครอง. 323 น.
- สำนักงานปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2546. การเลี้ยงแพะ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด. 35 น.
- สำนักงานปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดกาญจนบุรี. 2547. “รายชื่อเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะในจังหวัดกาญจนบุรี”. กาญจนบุรี. (อัดสำเนา)
- เอกชัย พฤษอำไพ. 2546. คู่มือเลี้ยงแพะ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ฐานเกษตรกรรม. 206 น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้